

start **Putovanja**

mjesečnik za turizam i zaštitu okoliša

www.bhputovanja.com

BESPLATNO

Rostovo, balkanski Schwarzwald i luka mira u srcu Bosne

Kongresni turizam i
poslovna putovanja

Razotkrivanje srca Hercegovine

Elvedin Kapo:
Banjskom turizmu treba
javno-privatno partnerstvo

ELVEDIN KAPO, V.D. DIREKTORA REHABILITACIONO-REKREATIVNOG CENTRA FOJNICA

Banjskom turizmu tražimo javno-privatno partnerstvo

Da bismo zadovoljili probirljivu klijentelu sa novcem, trebali bismo imati hotel sa pet zvjezdica u kojem bi se morali obezbijediti takvi uslovi da oni budu odvojeni od ljudi u kolicima ili bolesne djece; to zadovoljstvo se skupo plaća, a naša realnost je nešto sasvim drugo

Kakva je posjećenost *Reumala* ove godine i da li se brojevi vezani za posjete mijenjaju u odnosu na prethodne godine? Ko su najčešći gosti?

- Posjećenost našeg Rehabilitacionog centra za prvih šest mjeseci ove godine je veća u odnosu na prošlu i prethodnu godinu, a manja u odnosu na 2010. To znači da je na nivou nekog prosjeka za posljednje četiri godine. Najčešći gosti su ljudi koji se liječe od različitih bolesti, prije svega reumatskih i neuroloških oboljenja, posttraumatskih stanja i stanja nakon operativnih zahvata na lokomotornom aparatu, kao i srcu. Bavimo se i rehabilitacijom djece, a pored njih, kod nas dolaze ljudi sa ciljem prevencije, prije svega reumatskih oboljenja, ali i drugih vrsta bolesti. Jedan broj posjetilaca dolazi i radi prisustva seminarima, a manji broj posjetilaca dolazi samo radi odmora.

VODEĆI U BiH

Koliko *Reumal* uspijeva da zadovolji sve zahtjeve svojih gostiju i unaprijedi ponudu, pogotovo kada su u pitanju banjske usluge?

- Kada govorimo o banjskim uslugama, naša ustanova je, bez lažne skromnosti, vodeća u BiH, kako po broju ljekara, fizioterapeuta i drugog medicinskog osoblja, tako i po dijagnostičkim procedurama. Imamo savremeno opremljenu laboratoriju, mikrobiologiju, EMNG-kabinet, kabinet za mjerenje gustoće kostiju. Radimo color dopler svih krvnih sudova, štitne žlijezde, srca, ali i dijagnostiku srčanih oboljenja sa kardiolozima iz Kliničkog centra Sarajevo. To znači da za vrijeme banjskog liječenja možete obaviti kompletnu dijagnostiku, preglede kod ljekara raznih specijalnosti bez dugotrajnog čekanja na pregled. Nedavno smo otvorili i Odjeljenje za neuror rehabilitaciju, planiramo reaktivirati odjeljenje za dječiju paralizu, a pri kraju su radovi na izgradnji savremenog wellness centra površine oko 400 kva-

SEDMICE IDU DOBRO

Vi ste imali i program prodaje apartmana, odnosno njihovog iznajmljivanja za cijeli život. Kako je prošao taj proces, da li ste zadovoljni rezultatima?

- Naš Rehabilitacioni centar nije radio program prodaje apartmana niti njihovog izdavanja. To radi posebna firma pod nazivom *Aquareumal*, koja je fizički uz nas, ali radi odvojeno. Pošto smo jako blizu, a i uspješno surađujemo na obostrano

zadovoljstvo, mogu vam dati kratke odgovore, onoliko koliko to znam. Apartmani se nude prodajom tzv. *sedmica*. To znači da, ako kupite sedmicu, imate pravo korištenja tog apartmana svake godine po sedam dana, kupac ili neko njegov ili neko kome ga on izda tih sedam dana u godini i tako neograničeno dugo s prenosom prava na potomstvo kupca. Svaka godina ima 52 sedmice, što znači da svaki apartman ima 52 vlasnika koji svake godine koriste svojih sedam dana. Sve to po jako prihvatljivoj cijeni. Koliko znam, ta prodaja ide jako dobro.

treba erstvo

MALO KONTRAINDIKACIJA

Jeste li u prilici da nekog posjetioca vratite jer njegovom zdravstvenom stanju ne odgovaraju svojstva Vaših banjaskih izvora?

- Mi prije dolaska pacijenata radimo tzv. trijažu u okviru koje konzilij ljekara pregleda medicinsku dokumentaciju ili pacijenta. Ukoliko utvrdimo da zdravstveno stanje pacijenta ne dozvoljava banjasko liječenje, to im i kažemo. Neke pacijente je teško uvjeriti da nisu za banjasko liječenje, ali taj broj je neznatno mali jer je mali i broj kontraindikacija za ljekovita svojstva našeg lječilišta.

dratnih metara. Ovi novi sadržaji, uz kontinuiranu edukaciju kadra, garantiraju uspješno liječenje kao i prevenciju oboljenja.

Koliko je uopšte skupo održavati jedan takav organizam: menadžment, posluža, ljekari...

- Jako je skupo i stalno zahtijeva nova finansijska sredstva, kako za obnavljanje medicinske opreme, tako i za renoviranje i modernizaciju naših smještajnih kapaciteta. Dakle, jeste skupo, ali je i neophodno i sve u interesu prevencije, liječenja i oспособljavanja pacijenata.

Koje su sve profesije zastupljene u centru i koliko ljudi zapošljava te na punom radnom vremenu, a koliko povremeno?

- Osim medicinskog trakta, naša ustanova sa 520 kreveta mora imati i sav prateći servis za održavanje i smještajne i ugostiteljske usluge. Stalno zaposlenih na puno radno vrijeme ima 380, na povremenim poslovima oko 15 ljudi i to samo u ljetnom periodu kada je popunjenost veća, a samim tim i obim posla.

SAMO NAPRIJED

Sarađujete li sa sličnim centrima u BiH ili Evropi?

- Naravno da sarađujemo sa svim sličnim ustanovama kod nas, a u posljednje vrijeme smo ostvarili i prve korake na saradnji sa sličnom ustanovom u Teplicama u Češkoj. Mišljenja sam da bi saradnja ovakvih ustanova mogla i morala biti na znatno većem nivou i mi ćemo se truditi da je unaprijedimo. Saradnja se ogleda u razmjeni iskustava, edukaciji kadrova, razmjeni kadrova, a zajedničkim nastupom na tržištu bismo mogli postići i veći broj pacije-

nata, kao i veću cijenu usluga. **Kakve su uopšte perspektive banjaskog turizma u BiH?**

- Bosna i Hercegovina posjeduje zavidne turističke potencijale koji, nažalost, nisu iskorišteni u najvećoj mjeri. Samim tim i perspektiva banjaskog turizma je velika i treba je razvijati kontinuirano. U tom pogledu ideja javno-privatnog partnerstva u ovom sektoru se nameće kao najprihvatljivije rješenje,

svjež kapital i nova tržišta bi na taj način svakako potakli razvoj. Prethodno bi bilo potrebno izmijeniti zakonsku regulativu i pojednostaviti propise i procedure koji će to omogućiti. I još jedna bitna pretpostavka je apsolutna podrška i posvećenost države razvoju banjaskog turizma jer, u konačnici, ovaj oblik turizma se može posmatrati kao izvozna grana s obzirom na rastući broj stranih turista i vanjskih tržišta.

Možete li uslugu banjaskih centara u BiH uporediti sa sličnim u Evropi i svijetu? Koliko su bh. banjaska lječilišta atraktivna za strance?

- Naša banjaska lječilišta, u poređenju sa evropskim, ništa ne zaostaju u pogledu tretmana i rezultata liječenja. Ono što nas sputava jesu finansijska sredstva do kojih je sve teže doći u našoj državi, kao i opća finansijska situacija. Da bismo zadovoljili probirljivu evropsku, i ne samo evropsku klijentelu s novcem, trebali bismo imati hotel sa pet zvjezdica u kojem bi se obavljale procedure banjaskog tretmana i gdje bi dolazili ljudi koji su relativno dobrog zdravstvenog stanja, dakle trebalo bi obezbijediti uslove da oni budu odvojeni od ljudi u kolicima ili bolesne djece. To zadovoljstvo se skupo plaća, a naša realnost je nešto sasvim drugo. Ali, to nas ne smije sputavati da težimo i takvim ustanovama. Štaviše, to postaje neophodno, ali za to treba vremena.

Kako ili kuda dalje s banjaskim turizmom?

- Samo naprijed, puni optimizma i vjere u sebe uz kontinuiran i predan rad. Rezultate imamo, a bit će još bolji.

(r. č.)

POMOĆI TURISTIMA

BiH GUIDE I NA MOBITELU

Bosna i Hercegovina je dobila turistički vodič u obliku aplikacije za pametne telefone, koji se može pronaći unošenjem pojma *BiH guide* u pretraživač *Play store* ili *iTunes*.

Vodič je kreiran uz podršku *Oxfama*, u saradnji sa *Green Visionsom*, funkcioniše na bh. jezicima i engleskom, a osim navigacije za BiH, sadrži mnoge poznate i manje poznate tačke interesa u BiH, podijeljene, po riječima projekt managerice *Oxfama* **Ajne Galičić**, u šest kategorija - atrakcije, hrana / piće, smještaj, događaji, kada ste u posjeti (info pultovi u BiH) i turističke agencije.

Vodič sadrži tri načina navigacije - kompas, mapa i upute, a sadrži i informacije o bankomatima, benzinskim pumpama, vremenu, te telefonske brojeve policije, vatrogasaca, hitne i pomoći na cesti, autobuskih stanica, informacije o aerodromima...

(s. a.)

ISTRAŽIVANJE VISA INC.

TURISTA IMA 2390 DOLARA

Za turizam na svjetskom nivou nema zime, jer će turisti, za svoje naredno putovanje, uvećati budžete u prosjeku za pet posto, dok neki od njih namjeravaju potrošiti čak dvostruko više nego ranije, pokazuju podaci iz istraživanja kompanije *Visa Inc*.

Istraživanje, kojim je obuhvaćeno 12.631 osoba iz 25 zemalja, pokazuje da prosječan budžet turista po putovanju iznosi 2390 dolara, a očekuje se da će ta suma biti povećana na 2501 dolar. Najviše novca u inostranstvu ostave stanovnici Saudijske Arabije, koji na putovanju potroše u prosjeku 6666 dolara, a slijede ih Australijanci sa 4118 dolara, dok treće mjesto zauzimaju Kinezi.

MINISTARSTVO OKOLIŠA I TURIZMA FBiH

NOVAC ZA POČITELJ, JAJCE I TREBIŽAT

Federalno ministarstvo okoliša i turizma u ovoj će godini sredstvima iz budžeta finansirati revitalizaciju *Pašine tabije* u Počitelju, uređenje desnog boka vodopada Plive u Jajcu, te sanaciju donjeg toka Trebižata, slapova Kravice i Koćuše.

Federalna ministrica okoliša i turizma **Branka Đurić** kaže da su sve tri projekta od izuzetnog značaja za daljnji napredak ovih turističkih destinacija, kao i zaštite bh. kulturno-povijesnoga i prirodnoga naslijeđa.

- Ovo je samo nastavak našeg dugogodišnjeg rada na ovim turističkim destinacijama na kojima želimo unaprijediti turističke potencijale ovih regija, ali i zaštititi njezine prirodne ljepote - kazala je Đurićeva.

U ovogodišnjem budžeta za Počitelj i Jajce je predviđeno po 350.000 maraka, a u Trebižat ide 400.000.

(s. a.)

FOTO: WEB

Ugovori posao, pa ga ovjeri na raftingu

Tradicionalnim kongresnim centrima u BiH, poput Sarajeva, Neuma, Mostara, Tuzle, Banje Luke, Banje Vrućice, Fojnice..., polako se zbog svoje ponude pridružuju i Vlačić, Konjic, Kupres, Kozara, Trebinje, etno-sela na Rostovu, u Bijeljini, Međugorju...

Poslovna putovanja na globalnom nivou u posljednjih 10 godina zabilježila su rast od čak 53 posto, što nadmašuje ukupan rast turističkih putovanja uopšte. Po procjenama turističkih organizacija i asocijacija, prihod od međunarodnog kongresnog turizma imat će učešće u ukupnom međunarodnom prihodu od turizma od čak 45 posto do 2020. godine. Kongresni turizam već sada u prosjeku čini čak polovicu prihoda svjetskih hotela. Osim toga, poslovna putovanja imaju udio od 20 posto u avionskom saobraćaju.

HOTELI OTKRILI ŠANSU

Podataka o učešću kongresnog turizma u ukupnim prihodima od turizma u Bosni i Hercegovini na žalost nema, a u entitetskim turističkim zajednicama ne raspolažu ni sa informacijama o broju kongresnih ili konferencijskih sala, dakle

BEČ I BRITANIJA

Jedna od najpopularnijih kongresnih destinacija u ovom dijelu Evrope je Beč, koji je prošle godine postavio rekord sa 3376 organizovanih kongresa i poslovnih susreta, koji su donijeli više od 1,5 miliona noćenja.

Vrijednost kongresnog turizma u Austriji je procijenjena na oko milijardu eura, a generiše i 15.000 radnih mjesta. Po podacima bečke turističke za-

ni o kapacitetima.

Ipak, evidentno je da je ovaj turizam u porastu, a osim gradova postepeno se širi i na egzotične lokacije.

- Veliki gradovi jesu najpopularnije kongresne destinacije, prije svega Sarajevo, Neum, Mostar i Tuzla. Tradicionalno su to i banjiski centri poput Fojnice, te zimski centri Vlačić, Ku-

jednice, ova vrsta turista troši znatno iznad prosjeka, tačnije oko 480 eura dnevno, za razliku od običnih turista koji troše 266 eura.

U Velikoj Britaniji brojke su još impresivnije. Tamo, naime, kongresni turizam bruto društvenom proizvodu doprinosi sa više od 58 milijardi funti i direktno zapošljava više od pola miliona ljudi, što ga čini 16. najvećim poslodavcem u Velikoj Britaniji.

pres, Igman i Bjelašnica. Međutim, kongresi se sve češće organizuju na novim živopisnim i neobičnim destinacijama kao što su etno-sela Babići na Rostovu i Herceg u Međugorju, te u Konjicu, gdje postoji mogućnost raftinga za učesnike i obilazak Titovog atomskog bunkera - kaže Asja Hadžiefendić-Mešić, iz Turističke zajednice FBiH.

SEDAM PUTA PO PET ZVJEZDICA

Po informacijama turističkih zajednica, u BiH postoji samo sedam hotela sa pet zvjezdica.

U Federaciji se nalaze četiri - dva u Sarajevu i po jedan u Mostaru i na Vlašiću, dok su u RS tri - u Laktašima, u etno-selu Stanišići, te na Jahorini.

Kada je riječ o kongresnom turizmu u Republici Srpskoj, na prvom mjestu se nalazi Banja Vrućica koja ima šest kongresnih sala sa oko 800 mjesta i raspolaže sa savremeno uređenim objektom, slijede Jahorina, Banja Luka kao administrativni i poslovni centar sa cjelogodišnjom MICE (*Meetings, Incentives, Conferences, Events - sastanci, podsticajna putovanja, konferencije, događaji*) ponudom, kao i raznovrsnom ponudom smještajnih jedinica.

Nakon tih destinacija slijede Bijeljina, Trebinje i Kozara, sa svim neophodnim uslovima za održavanje različitih događaja.

U Turističkoj organizaciji RS tvrde da su hoteli u ovom entitetu prepoznali značaj pružanja usluga u kongresnom turizmu pa ih sve veći broj u svojoj ponudi ima i organizaciju

ne konferencije i kongresi, što treba još dodatno obogaćivati.

Da su mogućnosti rasta kongresnog turizma u BiH velike smatra i Asja Hadžiefendić-Mešić, koja tvrdi da su potencijali u ovoj oblasti tek neznatno iskorišteni.

Prvi razvojni preduslov, po njenom mišljenju, jesu značajnije investicije u turističku i kongresnu infrastrukturu, u najširem smislu - od puteva do savremeno opremljenih kongresnih sala.

- **Drugi preduslov, atraktivnost destinacije, BiH već ispunjava. Izuzetno bogato kulturno-historijsko naslijeđe i širok spektar mogućnosti za aktivni odmor su dobra preporuka. BiH zauzima geografski centralno mjesto u regionu, a i simbolično je oduvijek bila mjesto gdje je bilo najlakše okupiti sve zemlje**

regiona, tako da bi, uz ispunjavanje osnovnih tehničkih uslova, mogla biti domaćin svih važnijih regionalnih kongresa, konferencija, skupova, seminara - kaže naša sagovornica.

U Turističkoj organizaciji RS napominju da je kongresni turizam prepoznat u

seminara, naučnih skupova i kongresa.

- Uzevši u obzir skroman broj postojećih smještajnih kapaciteta, a registrovano je blizu 9000 ležajeva u 181 objektu, od čega ih je najviše sa dvije i tri zvjezdice, vidimo da postoji mnogo prostora za razvoj ovog vida turizma. Prvenstveno treba iskoristiti postojeće objekte u podsezona da bi se povećala njihova ekonomičnost i to ulaganjem, renoviranjem i modernizacijom kapaciteta, te proširenjem broja usluga i povećanjem kvaliteta. Potrebno je i ulaganje u izgradnju novih smještajnih kapaciteta, među kojima i onih namijenjenih MICE turistima - kažu u Turističkoj organizaciji RS.

CENTAR REGIJE

Preduslov za razvijanje MICE turizma je, smatraju u ovoj instituciji, postojanje velikog broja različitih manifestacija kulturnog i sportskog sadržaja, sajamska dešavanja, poslov-

entitetskoj Strategiji turizma za period 2011-2020. kao jedan od prioriteta oblika turizma.

- Savremeni trendovi kongresnog turizma prate savremene trendove komunikacije, te se i ponuda treba tome prilagođavati sa svom tehničkom opremljenošću koju poslovnici ljudi danas zahtijevaju. Pored ovih osnovnih zahtjeva, tu se nalaze i dodatni koji se odnose na bogat dopunski sadržaj u hotelu. Globalni trend modernih turističkih kretanja, pa samim tim i MICE turista je da se doživi što je više moguće tokom boravka. Bitno je, znači, da se u ponudi nalazi širok dijapazon aktivnosti koje turista tokom svog boravka može da upražnjava. U tim dodatnim sadržajima se upravo i razlikuje ponuda, odnosno oni koji nude više kvalitetnog sadržaja jesu u prednosti - kažu u Turističkoj organizaciji RS.

(z. č.)

POLITIKA I PUTOVANJA

IPAK STRAH OD EGIPTA

Zbog političkih dešavanja u Egiptu interes građana BiH za ljetovanje u poznatim turističkim destinacijama te zemlje, u Hurghadi i Šarm el-Sheikh, značajno je smanjen. Me-

đutim, turističke agencije u BiH i dalje imaju u svojoj ponudi aranžmane za njih. - **Interes je manji za 30 do 40 odsto, ima i otkaza, međutim i dalje imamo nove uplate i nove rezervacije. Te destinacije su udaljene od Kaira i bh. turisti koji su boravili u Egiptu, sa kojima smo bili u stalnom kontaktu, zadovoljni su** - izjavila je Feni konsultantica u Relax Toursu Sarajevo Azra Mulahmetović.

I zamjenica direktora banjalučke agencije Zepter Passport Jasminka Andrić kaže da je značajno smanjen interes za Egipt, ali da još ima onih koji žele tamo na ljetovanje.

- **Turističke aranžmane imamo ugovorene do septembra, oni nisu otkazani, ali je smanjena potražnja za august** - kaže Andrićeva.

(s. a.)

TURISTIČKI JUNI U SARAJEVU

GOSTI IZ 101 ZEMLJE

Turistička sezona u Kantonu Sarajevo odvija se na zadovoljavajući način, grad je prepun turista, a očekivani pad turista u julu nije uslijedio, podaci su Turističke zajednice Kantona Sarajevo.

U junu je u Sarajevu boravilo oko 32.000 turista koji su ostvarili ukupno 58.924 noćenja. Najviše ih je bilo iz Turske, Hrvatske, Slovenije, Južne Koreje, Srbije, SAD, te Austrije, Njemačke, Francuske i Kuvajta. Sarajevo su u junu posjetili turisti iz 101 države svijeta.

(s. s.)

NI EU NIJE PREPREKA

LAĐOM NIZ UNU

U Novom Gradu sve je spremno za ovogodišnju *Una regatu - Lađom niz Unu 2013*, zakazanu za 27. i 28. juli, u organizaciji Agencije za lokalni razvoj Novi Grad / Bosanski Novi i Turističke zajednice grada Hrvatska Kostajnica, prvu koju na ovom prostoru zajedno organizuju lokalne zajednice jedne države koja jeste članica EU, Hrvatske, te jedne koja to nije, BiH.

Regata će se odvijati u dvije etape, od kojih će prva početi 27. jula u Blatni kod Novog Grada, a druga narednog dana u Hrvatskoj Kostajnici. Organizatori obećavaju veliku zabavu za kajakaše, lađare i raftere, za koje će se sa bh. strane brinuti iskusni članovi sportsko-ribolovnog udruženja Novi Grad i kajakaši, Granična policija BiH, Gorska služba spašavanja...

(s. s.)

Razotkrivanje srca

Od Konjica, preko Stoca, Trebinja, Čapljine, do Mostara dokazuje se da jedan mali djelić svijeta može iznjedrili desetine velikana pisane riječi, čija su djela bezvremenska, prepuna tragova različitih kultura i naroda, raskošne prirodne ljepote i bogate tradicije

Srce Hercegovine je ruta kulturnog turizma obilježena pjesnicima i putopiscima, arheološkim iskopinama, muzejima, bogomoljama, galerijama, nekropolama, kulturno-historijskim naslijeđem, te prirodom i gastronomijom.

Riječ je o jedinstvenoj ruti, koja je, kako konstatuje RDW, unijela malo više svjetlosti u kulturno-istorijsko naslijeđe Hercegovine i promovirala kulturni turizam i nedovoljno afirmisane i zaboravljene objekte.

Zuko Džumhur

KONJIC

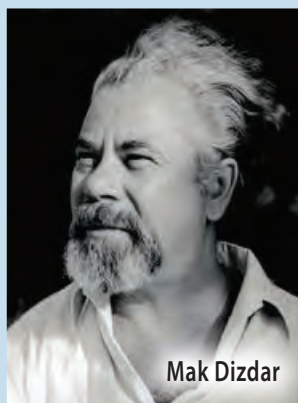
Rodna kuća Zulfikara Zuke Džumhura, najpoznatijeg umjetnika, karikaturiste, pjesnika i putopisca, prva je lokacija na koju vodi Srce Hercegovine. Kuća ima veliki značaj za Konjic, a

Srce Hercegovine nastoji da posjetu Zukinoj kući poveća. Džumhur je objavio veliki broj karikatura, pisao scenarije za filmove, radio scenografije za pozorište.

Tokom obilaska konjičke opštine, u Borcima je ekipa RDW posjetila Šantićevu vilu koju je 1903. godine kupila porodica Šantić, gdje je živio i sam pjesnik Aleksa. Od 1931. u vili je živio akademski slikar Lazar Drljača, a želja

mu je bila da se na proplanku pored kuće i sahrani. To je i učinjeno i prije nekoliko godina pored vile je dignut stećak Drljači. Za vrijeme Drugog svjetskog rata u vili je bila partizanska bolnica, a pretrpjela je znatna razaranja tokom posljednjeg rata.

- Osim Neretve, starog grada, kamene ćuprije, Boračkog jezera... u Konjicu se ima mnogo toga vidjeti. Svakako se izdvaja galerija umjetnina u Franjevačkom samostanu, u kojoj se nalazi čak i slika Lazara Drljače. Kod je riječ o našem kulturnom naslijeđu i bogatstvu, stranci su oni koji prvi prepoznaju nešto što je kvalitetno, pa tek onda naši ljudi. Nadam se da je ovo pravi put za promociju ovog područja, što Konjic i okolina zaslužuju u svakom pogledu - kaže Elmira Prevljak, jedan od dobrih poznavalaca kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa Konjica.

Mak Dizdar

STOLAC

Makova hiža u Stocu, kuća koja čuva uspomenu na velikog bh. pjesnika Maka Dizdara, otvorila je vrata gostima i poštovaocima njegovog rada. Fondacija Mak Dizdar želi trajno pratiti, objedinjavati i

promovisati sve ono što je vezano za Maka i

stećke jer su i Mak i stećak neodvojivi.

- Ja uvijek kažem da je Hercegovina Provansa, da je to jedan od najljepših dijelova na Mediteranu. Pun povijesnih spomenika starih 14 hiljada godina, a za to se gotovo i ne zna. Mislim da je Srce Hercegovine način da se taj proces ubrza, to saznanje, koje će jednom doći. No, ovo je mogućnost da Hercegovina u svijetu bude prepoznatljiva, onako kako je zaslužila - govorio je svojevremeno Makov sin Enver Dizdar.

Nedaleko od Stoca je prelijepa nekropola stećaka u selu Boljuni, na kojoj je očuvano 269 stećaka. Uz nju se nalazi takozvani Grčki bunar, u narodu poznat i kao Neveš voda. Lokalno udruženje koje se brine o nekropoli i bunaru planira predložiti bunar kao spomenik kulture, da bi bio uvršten u zbirku nacionalnih spomenika i turističku ponudu samog mjesta.

Srce Hercegovine je prva ruta koja je uvrstila u program obilaska i srednjovjekovni grad Davorin, koji se nalazi u Ošanićima iznad Stoca, uz neizostavnu posjetu grobu pravednika Rav Moše Danona, hodočasno mjesto Jevreja BiH.

TREBINJE

Trebinje je grad poznat po prelijepim platanim i po pjesniku, piscu i diplomatu Jovanu Dučiću. Iako je napisao tri oporuke, u posljednjoj, napisanoj 1941, dvije godine pred smrt, tražio je da se njegova novčana zaostavština dijelom upotrijebi za izgradnju krasne pravoslavne crkve u Trebinju u stilu one u kosovskoj Gračanici

GALERIJAMA, NEKROPOLAMA, KULTURNO-HISTORIJSKIM NASLIJEĐEM, PRIRODOM I GASTRONOMIJOM

Srca Hercegovine

Jovan Dučić

i da se moje tijelo prenese i sahrani u istoj.

Želja mu je ispunjena tek 2000. godine. U Hercegovačkoj Gračanici Dučić počiva već 11 godina, a bogati sadržaji uključuju i izvanrednu galeriju ikona i

rukotvorina, biblioteku, vladučanski dvor i amfiteatar koji je idealan za razne kulturne događaje.

- Ovaj kompleks je od velikog značaja za Hercegovinu, ali i šire gledano. Na našu radost, ovdje već 11 godina imamo priliku da dočekujemo ljude iz svih krajeva svijeta -

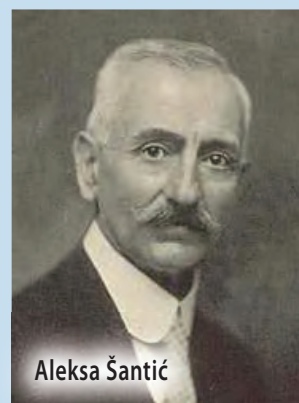
govorio je svojevremeno **Milorad Perišić**, tadašnji upravnik manastira Hercegovačka Gračanica.

Svojevrsni simbol Trebinja je i Arslanagića most, jedan od najljepših primjera osmanlijske arhitekture.

Još jedna novootkrivena lokacija je autohtona hercegovačka kuća, muzej *Vatrenjača*, star oko 500 godina. Domaćin **Mihailo Ružić** fascinirao je ekipu RDW podacima o kući, načinu života unazad nekoliko stotina godina, predmetima u kući koji su stari od 130 do 200 godina i gastronomskim tradicionalnim jelima, poput domaćeg prijesnaca, pršuta, sireva i meda sa mladim lukom, koji se zajedno jedu samo u selu Tvrdoš.

ČAPLJINA I MOSTAR

Uz dobro znani Počitelj, koji je danas spomenik i zadužbina najeminentnije likovne umjetnosti u BiH, kako piše na web-prezentaciji Sr-

Aleksa Šantić

ca Hercegovine, Čapljina je ponudila i raskošnu ljepotu flore i faune, uz rijeku Trebižat, jedinu evropsku ponornicu koja devet puta ponire i ponovo izvire.

Mostarska regija, osim Starog mosta i skokova,

muzeja *Hercegovine*, spomen soba Alekse Šantića, **Hamze Hume**, **Svetozara Ćorovića**, mauzoleja **Osmana Đikića**, parka **Antuna Branka Šimića**, Partizanskog spomen groblja, Kluba **Aleksa**, ponudila je i Blagaj, mjesto pored Mostara za koje historija kaže da je bilo gradom prije Mostara. Iznad Blagaja je srednjovjekovni Stjepan grad Kosača, koji svakako vrijedi posjetiti, dok na adi rijeke Bune, u neposrednoj blizini izvora, čeka muzej *Velagićevina*.

Velagićevina se ogleda u vodama ade, malog ostrvca na Buni. Prema dobro očuvanim natpisima, koji se nalaze na samom ulazu u kompleks, ovaj blistavi dragulj nastao je oko 1766. godine.

Antun Branko Šimić

DESETINE VELIKANA PISANE RIJEČI

Biljana Čamur, iz Ministarstva civilnih poslova BiH, rekla je da je kroz ovaj program ostvarena saradnja između institucija nadležnih za oblast kulture u Bosni i Hercegovini sa lokalnim zajednicama.

- *Srce Hercegovine* pokazuje koliko je BiH bogata u oblasti kulture, te koliko se u tom pravcu može otvoriti domaćim i stranim turistima - kaže ona.

Aleksandra Savić, direktorica *World Music Centra* iz Mostara, idejni tvorac *Srca Hercegovine*, rute kulturnog turizma koju je podržao MDG-F program Kultura za razvoj, a provode ga UNESCO, UNDP i UNICEF, prenosi da je *Srce Hercegovine* po opštoj ocjeni dobra inicijativa i velika šansa za Hercegovinu i ulazak na velika vrata u kulturni turizam.

- Hercegovina je jedan mali djelić svijeta koji je iznjedrio desetine velikana pisane riječi, čija su djela bezvremenska, prepuna tragova različitih kultura i naroda, raskošne prirodne ljepote i bogate tradicije. Cilj nam je to bogatstvo pokazati domaćim i stranim gostima te pokušati rutu uvrstiti u ekskurzije osnovnih škola, koje se po zakonu trebaju organizovati unutar BiH, ali i ostalih institucija obrazovanja, jer je ruta između ostalog i edukativnog karaktera, prilagođena svim generacijama - objašnjava Aleksandra Savić.

(s. a.)

ROSTOVO, BALKANSKI SCHWARZWALD I LUKA MIRA U SRCU BOSNE

Ljepota koja odmara i budi nad

Iako ga sve više poznaju po zimskim ljepotama, Rostovo i u ljetnim danima otkriva bajkovitu sliku Bosne; to je zračna banja iz koje su mnogi otišli zdravi

Bosanska brda, planine i pitome doline, kao uostalom i brojna mjesta na zapadu Balkana, imaju svoje tajne. Možda se o tim ukrasima ponegdje i čulo, ali oni su i dalje ostali uglavnom skriveni i pomalo daleki.

MIR KOJI NAM SVIMA TREBA: Daleki i od elitnih magazina i priloga poznatih tv-mreža, ali dovoljno blizu da ih ponovo otkrije ekipa agencije *Anadolija*.

Jedno od takvih mjesta je i Rostovo, između Bugojna i Novog Travnika, u srcu centralne Bosne i Hercegovine, koje se smjestilo na 1160 metara nadmorske visine. Rostovo je geografski locirano na raskrsnici puteva Sarajevo - Zenica - Novi Travnik - Bugojno - Kupres - Livno - Split.

Udaljeno je samo 15 kilometara od Bugojna, 110 kilometara od Sarajeva, 120 od Mostara, 60 kilometara od Zenice i 160 od Splita.

Zajedno sa svojim zelenim poljima i brdima nakićenim kućama, vikendicama i mjestima za odmor i rekreaciju, ovaj kutak otkriva bajkovitu stranu Bosne i Hercegovine, koja je počesto zamagljena pričama o siromaštvu, krizama vlada, korupciji i kriminalu...

U ljetnim danima Rostovo svojim zelenilom pomalo podsjeća na svog ruskog imenjaka, grad Rostov, jedan od najstarijih gradova u Rusiji i važno turističko središte u tzv. *Zlatnom prstenu* na obalama jezera Nera u Jaroslavljskoj oblasti.

Uglavnom uređene oranice i čista polja, brojni potoci, mogu vas na trenutak navesti na pomisao da se nalazite u planinama Švicarske,

u Schwarzwald, na njemačkom jugozapadu ili, pak, na uređenim poljoprivrednim dobrima u sjevernoj Njemačkoj.

Kako god, istinska je to, slažu se i posjetioci i

domaći stanovnici, luka mira u srcu Bosne. Uz mir, koji je tako potreban današnjem čovjeku, bosansko Rostovo može se pohvaliti čistim zrakom i još netaknutom prirodom.

- Ovo područje u narodu je poznato kao zračna banja, što je dokazano primjerima ljudi koji su izliječeni samim boravkom na Rostovu - kažu za AA u etno-selu na Rostovu, gdje posjetitelji, pored prirode, imaju priliku da vide i nešto što je ostavština ovog kraja - stare kuće, kočije, alate...

MEKA NEKADAŠNJE YU-LIGE: Inače, Rostovo je bilo u žiži javnosti 1984. go-

FOTO: WEB

adu u budućnost

dine, kada je tamo otvoren sportsko-rekreacioni centar za potrebe Zimskih olimpijskih igara u Sarajevu. Iz tog perioda mnogi se sjećaju lijepih uspomena s Rostova.

Kasnije se na Rostovu uglavnom zimovalo, a na pripreme su dolazili i nogometaši slavnog splitskog Hajduka, bugojanske Iskre i drugih jugoslavenskih klubova.

No, tragični događaji devedesetih na Balkanu bacili su crni veo na ovaj kraj i sve do prije nekoliko godina jedino što se moglo vidjeti na Rostovu bili su pustoš i ugašena slika nekih boljih vremena.

Negdje s izgradnjom puta iz Bugojna prema Novom Travniku i ostatku BiH, život se polako vraća u ove krajeve.

Iako je ovaj kraj često posjećen samo zimi, kada nudi obilje uživanja

u zimskim sportovima, nema sumnje da i u vrelim ljetnim danima ovo može biti izvrsno mjesto za bijeg od gradske vreve i vrućeg asfalta.

Rostovo nudi i relativno bogatu sportsko-rekreacijsku ponudu, staze za planinarenje, za brdski biciklizam i sportsko-rekreacijsko jahanje. A tu su teniski tereni, dvorana...

I, da, srednja Bosna je poznata po dobrom domaćinstvu i bogatim trpezama.

Unatoč svemu, bajkovito Rostovo budi nadu da i na Balkanu nije sve opustošeno i uništeno, pokradeno i zaprljano i da za ove prostore može biti nade.

Možda i ta nada još čuva vjeru da će Rostovo zaista jednog dana biti bosanski Schwarzwald ili makar poznat koliko i ruski Rostov.

(s. a.)

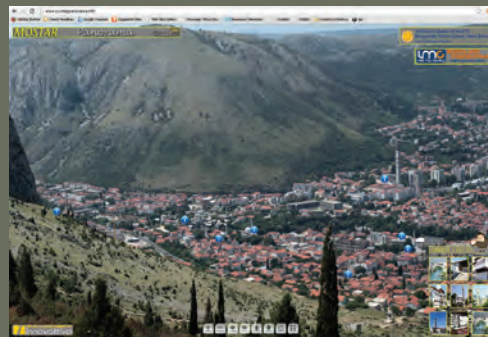
WWW.MOSTARPANORAMA.INFO

VIRTUELNA I VRELINA

Turistička zajednica Hercegovačko-neretvanskog kantona i Mario Gerussi, osnivač agencije *Innovativo*, građanima BiH poklonili su novi projekt - *Mostar GIGAPIXEL panoramu*.

- Virtualna gigapixel panorama grada Mostara je direktno namijenjena svima koji žele virtualno posjetiti Mostar i prošetati vrelim kamenom - priopćio je Gerussi.

Gigapixel panorama Mostara je sačinjena od dvije fotografije veličine 12 i 18 gigapixela, koje su pojedinačno načinjene od 2210 razdvojenih fotografija.

đožbegove džamije, Župe sv. Petra i Pavla, Starog mosta...

(s. s.)

SEZONA U KONJICU I JABLANICI

SLOVENCİ PREDNJAČE

Posjeta turističkim lokacijama na području općina Konjic i Jablanica u junu i julu ove godine povećana je za pet posto u odnosu na proteklu godinu. Više od 80 posto gostiju su Slovenci, kazala je Feni Jasminka Hadžajlija, voditeljica Turističke zajednice HNK podružnice Konjic - Jablanica.

Sezona je intenzivnija počela u Konjicu u aprilu otvaranjem Bijanala savremene umjetnosti u Titovom ARK-u, ali najviše interesovanje i dalje izaziva jablanički Memorijalni kompleks Bitka za ranjenike na Neretvi.

(s. a.)

OBIĆI SARAJEVO ZA SAT

CITY BUS UVIJEK PUN

I strani turisti i bh. građani zainteresirani su za vožnju City busom koji dva puta dnevno pravi krug Sarajevom. Sarajevo City bus je jedinstven turistički autobus za razgledanje grada, a cijene karata su pet za odrasle i tri KM za djecu.

- Tokom jednosatne vožnje turisti vide panoramu grada, običu Koziju čupriju, Bašaršiju, Sinagogu, Staru pravoslavnu crkvu, Alipašinu džamiju, Katedralu, centar grada, objekte koji su povezani s Olimpijadom... i čuju brojne informacije, zanimljive priče i anegdote - kaže glasnogovornica Centrotrans Eurolinesa Aida Smajić.

(s. a.)

SAVJETI: ZAŠTO TREBA PROVJERITI HOTELSKU REZERVACIJU

UŠTEDITE 16 Odsto!

Iskusni kažu da je bolje provjeriti nego se iznenađivati dodatnim troškovima za peškire, dnevne novine, teretanu, mini-bar, internet...

Uprkos pomno planiranom odmoru, pri samoj prijavi u hotel mogli bi da vas dočekaju i neočekivani troškovi koji se mogu odnositi na peškire, dnevne novine, teretanu, minibar, internet...

Ove stvari su u pojedinim hotelima uključene u cijenu, ali mogu dostići i do 16 odsto ukupne cijene smještaja.

Hoteli najčešće sa prijavama novih gostiju počinju između 12 i 14 sati tekućeg dana, a svaka ranija prijava može biti jako skupa.

Osim prijava, hoteli naplaćuju i raniju odjavu i odlazak iz odmarališta.

Te naknade mogu iznositi najmanje pola cijene dnevnog smještaja, ali većina hotela naplaćuje punu cijenu.

Ako dolazite kasno uvečer, svakako javite hotelu kada dolazite jer ako to ne učinite, hotel nakon 18 sati ima pravo da otkáže rezervaciju.

Smještaj bi trebalo otkazati najmanje sedam dana prije početka godišnjeg odmora, jer će u suprotnom hotel naplatiti određene naknade.

Ako ne podnesete prijavu za otkazivanje na vrijeme, hotel može da naplati boravišnu takso u trajanju rezervacije ili čak i punu cijenu rezervacije.

Prije dolaska u hotel treba provjeriti šta sve rezervacija uključuje.

Pojedini hoteli u cijenu imaju uračunate napojnice, a neki po odjavi naplaćuju takse za sobarice, vratare i čuvanje prtljaga.

Osim toga, i korišćenje teretane se vrlo često dodatno naplaćuje.

Iako većina hotela svojim gostima nudi besplatan pristup internetu, moguće su i određene takse za to tokom cijelog boravka.

(s. a.)

FILIPOVIĆI NA PIRAMIDAMA

HVALILI NA NEVIĐENO

Bosansku dolinu piramida u Visokom posjetio je i jedan od najpopularnijih hrvatskih tv-voditelja, glumac Tarik Filipović, sa suprugom Lejlom. Ovaj rođeni Zeničanin često u svojim nastupima pominje bosanske piramide pa je, kaže, želio da dođe i vidi kako to izgleda uživo.

- Shvatio sam da ovo nema veze s vje-rovanjem već da je sve jasno i vidljivo. Iskreno se nadam da će širi krugovi pre-poznati značaj projekta i da će se usko-

ro naći novac uz pomoć kojeg ćemo svi zajedno okrenuti novu stranicu povijesti - rekao je Filipović.

(s. a.)

HRVATSKA IPAK NIJE DALEKO

SKOKNE SE NA KUPANJE

Bosanci i Hercegovci ipak najviše ljetuju u Hrvatskoj, a ne u Turskoj, kako pišu mediji, izjavio je Feni Muamer Lutvić, direktor Centrotoursa.

- U toku sezone u Tursku maksimalno može da

ode pet do šest hiljada ljudi, jer je toliko kapacitet avionskog prijevoza. Na Jadran idu desetine hiljada - kaže Lutvić.

On priznaje da se ove godine ipak u odnosu na prošlu smanjio broj bh. turista u Hrvatskoj, ali kao razlog navodi ekonomsku situaciju, te ramazan. Fena piše i da se ne mijenja navika bh. građana da za vikend skoknu na kafu i kupanje do Makarske rivijere uprkos ulasku Hrvatske u EU, a otkriva da se, zaobilazeći uobičajene Doljane i prelazeći granicu na alternativnim prelazima, putovati može i bez gužvi i višesatnih čekanja.

Iz Granične policije BiH podsjećaju da se na putu prema moru granica može preći i na prelazima Bi-jača - Nova Sela, Zvirici - Prud, Crveni Grm - Mali Prolog, Orahovlje - Orah, Ivanica - Brgat, Gorica - Vinjani Donji i Osoje - Vinjani Gornji.

(s. a.)

SVJETSKI FOND ZA ZAŠTITU PRIRODE

DINARA JE ČUDO

Nacionalni parkovi Kozara, Sutjeska i Una, te zaštićena područja Bijambare, Hutovo blato, Blidinje, Skakavac i Vrelo Bosne trebali bi biti dio projekta Svjetskog fonda za zaštitu prirode WWF Parkovi Dinarskog luka, u okviru kojeg bi se do kraja 2014. godine trebalo ujediniti oko 80 parkova iz regije.

Istovremeno, WWF i Federacija Europark, koja umrežuje evropske parkove, izabrali su 15 parkova u regiji koji se spremaju za dobijanje Europarkovog certifikata za održivi turizam.

- Među tim parkovima su dva bh. nacionalna parka Kozara i Una, a taj proces će sigurno potrajati u najboljem slučaju godinu i šest mjeseci. Tako će Una sigurno do kraja 2013. godine biti spremna za predaju nominacije, a Kozara će najvjerovatnije malo kasniti - kaže glasnogovornica Parkova Dinarskog luka Petra Boić Petrač.

(s. a.)

SVJETSKA ISKUSTVA

DJECA SU PUTNICI

Djeca danas putuju znatno više nego njihovi roditelji i do šesnaeste godine u prosjeku obišu 11 destinacija i pređu skoro 22.000 kilometara, pokazuje istraživanje koje je sproveo francuski lanac hotela i odmarališta Club Med.

Najpopularnije destinacije među djecom su Francuska, Španija i SAD, a istraživanje je pokazalo i da su djeca naklonjenija lokalnoj kuhinji, pa tako do 16. godine u prosjeku probaju sedam lokalnih specijaliteta.

(s. a.)

STARI BOSANSKI GRADOVI: OSTROVICA

Niz zidove i danas teče majčino mlijeko

Uprkos istraživanjima koja su pokazala da je bijela pruga na zidinama starog grada iznad Kulen-Vakufa obični krečnjak, legenda koja tjera nerotkinje da piju vodu s tim prahom još živi

Iznad Kulen-Vakufa uzdižu se dva srednjovjekovna grada - Ostrovica, koja se nalazi na njegovoj zapadnoj strani, i Havela, na istočnoj.

MLETAČKA UPRAVA

Istorija nema tačnih podataka o počecima zidanja Ostrovice, a prvi put se spominje 1407. godine. Staru utvrdnu osnovali su Ugari, koji su graditelji okrugle tabije na Ostrovici, a ostalo je izgradio, barem po priči starih stanovnika, sam sultan **Ahmed**, koji je sagradio Plavu džamiju u Istanbulu.

Da su u Ostrovici boravili i bosanski kraljevi, potvrđuje činjenica da je grad strateški vrlo dobro postavljen i da je gotovo nepristupačan neprijatelju sa bilo koje strane.

U jednom je periodu Ostrovica bila u domenu Mletačke republike.

To se vidi iz kupoprodajnog ugovora između **Sandalja Hranića** i mletačkog dužda, sklopljenog u Veneciji, 6. januara 1411. godine, kojim bosanski velikaš prodaje Ostrovicu Mletačkoj republici.

Mlečani su gospodarili Ostrovicom sve do pada bosanskog kraljevstva u turske ruke 1462. godine.

Za Ostrovicu se veže i konvencionalna legenda o ženi, živoj uzidanoj u zidine, a ovo narодно predanje zabilježio je i *Jutarnji list* dav-

ne 1932. godine. Evo kako...

Zidari zidali grad, ali što bi po danu sazidali, to bi se po noći srušilo. Jedan od zidara usnije san, u kojem mu bude objavljeno da vile ruše zid. Još su mu rekle da će ga stalno rušiti, sve dotle dok u njega ne uzidaju živu ženu.

Isti dan donese jedna žena ručak. Zidari je po-grabiše i uzidaju je u zid.

Ali ta žena imala je kod kuće naprsce. Zato joj iz dojki počeo curiti mlijeko upravo ondje gdje se i danas vidi bijela pruga. Za tu prugu okolni svijet još i danas vjeruje da je zaista mlijeko ove uzidane nesretnice.

Nerotkinje stružu taj sivo-bijeli prah i piju u vodi, da bi postale blagoslovljene. Drugi opet ho-dočaste ovamo da se poklone pruži mlijeka uzidane sirotice.

MARTINA LJUBAV

Pruga je dugačka nekoliko metara, a debela nekoliko centimetara. Dabome da imade sa mlijekom samo tu sličnost, jer liči na krečno mlijeko.

Liječnik i istraživač povijesti svoje porodice dr. Muhamed Kulenović-Sulejmanbegović izvršio je kemijsku analizu ovih sastojina, pa je ustanovio da je to samo vapnenac, od kojeg su sastavljene sve planine Bosne i Hercegovine, Dalmacije i Crne Gore.

Ali mašta je dovitljiva i logična u svojoj nelogičnosti, jer kad ima okamenjene djece - zašto ne

bi bilo i okamenjenog mlijeka, piše Jutarnji list. Na samo osam kilometara udaljenost od Kulen-Vakufa nalazi se i selo Martinbrod, koje leži na rijekama Una i Unac.

Tu se nalazi i manastir Rmanj, čija interesantna priča počinje oko 1440. godine kada u Martinbrod, koji se tada zvao Herman-grad, dolazi kraljica **Katarina** sa teško bolesnim sinom.

On je bio taj koji je trebao da ponese krunu bosanskog kralja i ujedini srpsku i bosansku kraljevinu, hrvatske banovine i slovenačke grofovije. Mladić, međutim, umire u svojoj 17. godini, a njemu u spomen majka Katarina je podigla manastir kome je dala ime Herman. U narodu se vremenom Herman pretvorilo u Rmanj i taj je naziv ostao do danas.

I Martinbrod ima svoju legendu.

Naime, **Marta** je bila jedna izuzetno lijepa djevojka koja se preko Une zaljubila u momče kudrave kose i garava lica, ali je to bila zabranjena ljubav.

Jednog dana kada je krenula preko rijeke svom dragom okliznula se na skliskoj unskoj sedri, a na površini smaragdne vode samo se za kratko zadržala plava djevojačka kosa. Taj gaz, odnosno brod kako ga mještani zovu, prozvaše *Martin brod*.

Tako je kasno-srednjovjekovni naziv Rmanj, zbog događaja koji je vezan za ljubav ovo dvoje mladih, promijenjen u Martinbrod.

(priredio z. č.)

Sjever Jug

pon - pet u 20:00 h

tv1 mreža

Dnevnik TV1

svake večeri u 19:00 h

tv1

Put oko svijeta

pon - sri u 15:05 h

tv1 mreža

Hazreti Omer

Swake večeri, osim četvrtkom i nedjeljom, u 21:00 h

tv1 mreža

Ja biram goste

čet u 21:00 h

tv1

Kako vrijeme prolazi

ned u 21:00 h

tv1 mreža

Dva smo svijeta različita

ned u 20:00 h

tv1 mreža

Minut vijesti

07:30, 10:00, 12:00, 13:00 i 15:00 h

tv1

Desktop i Windows Phone 8 NADOGRADEN VIBER

Viber je napravio novu nadogradnju za desktop i Windows Phone 8, platforme

koje su posljednje dobile podršku u maju ove godine.

Korisnici desktop aplikacije sada mogu svoje pozive usred razgovora preusmjeriti na svoj Windows Phone uređaj, a isto važi i u obrnutom slučaju.

Osim toga, nadograđeni Viber donosi funkcije kao što su obavještenja u realnom vremenu kada neki korisnik tipka sljedeću poruku, bolja pop-up obavještenja, mogućnost korištenja emoticonsa i grupno slanje poruka.

Viber danas ima više od 200 miliona korisnika, dostupan je na mnogim platformama, a pruža podršku svim većim operativnim sistemima za pametne telefone i za stare uređaje bazirane na Symbianu i Samsungovom Badu.

Zaostaje samo podrška za BlackBerry koja za sada omogućava video i audio pozive samo na starijim verzijama, OS 5 i OS 7, ali je ta opcija predviđena za budući OS 10.

Jubileji NIKKOR-a

ZA OSAM DECIENJA 80 MILIONA OBJEKTIVA

Ukupna proizvodnja NIKKOR objektivna za fotoaparate sa zamjenjivim objektivima dostigla je 80 miliona, saopšteno je polovinom jula iz Nikona. Japanski gigant podsjeća da je 1959. godine tada Nippon Kogaku K.K. objavio model Nikon F i prvi NIKKOR objektiv za svoje SLR fotoaparate, NIKKOR-S Auto 5cm f/2.

- Ta tradicija nastavljena dugi niz godina i, štaviše, Nikon i dalje proširuje paletu objektivna za Nikon 1 fotoaparate, pri čemu je prvi među njima objavljen u oktobru 2011. godi-

ne. Trenutna ponuda zamjenjivih objektivna za Nikon 1 fotoaparate se sastoji od devet objektivna i nastavit ćemo je dalje proširivati i obogaćivati - podsjećaju iz Nikona.

Brend NIKKOR ove godine slavi i 80. godišnjicu od objavljivanja prvog objektivna 1933. godine. Ime NIKKOR je nastalo dodavanjem slova r riječi Nikko, koja je bila skraćenica za Nippon Kogaku K.K., originalno ime korišćeno kada je kompanija osnovana.

Propust u Skypeu za Android

DOVOLJNO JE SAMO NAZVATI...

Početkom jula izdata je nova verzija Skypea 3.2.0.6673, a nedugo zatim otkriven je i vrlo ozbiljan propust koji pogđa hiljade korisnika Androida, koji omogućava napadaču da pristupi uređaju uprkos zaključanom ekranu.

Sve što napadač treba da uradi je da nazove sa svog Skype naloga, prihvati poziv i nakon toga ga prekine. Zatim dva puta pritisne tipku za uključivanje, što će rezultirati otključanim ekranom, nakon čega može slobodno pristupiti svim podacima na napadnutom mobilnom telefonu ili tabletu.

Novo iz ASUS-a

INSPIRISAN OBLIKOM SUNČANOG SATA

Od jula je na Tajvanu, u Aziji, Evropi i Sjevernoj Americi dostupan ASUS-ov novi monitor iz Designo serije MX299Q Ultrawide 21:9 Cinematic, sa širokim displejem dijagonale 29 inča, ultra širokom razmjerom slike od 21:9, kao i rezolucijom od 2560x1080.

MX299Q ima najnoviji AH-IPS, Advanced High Performance In-Plane Switching, displej koji donosi bogate i žive boje uz ugao gledanja od 178 stepeni i dodatak ASUS SonicMaster audio tehnologije, koja je razvijena u saradnji sa Bang & Olufsen ICEpower, te nagrađivani dizajn inspirisan oblikom sunčanog sata.

Ovaj monitor ima veliki izbor konektora za povezivanje sa najrazličitijim multimedijalnim uređajima, uključujući i MHL, Mobile High-Definition Link, koji omogućava povezivanje kompatibilnih tableta i pametnih telefona za punjenje i prenos video zapisa preko jednog kablja.

I Nokia odustala

KRAJ ZA SYMBIAN

Vrijeme Symbian mobilnog operativnog sustava je prošlo nakon što je Nokia objavila da će u idućih nekoliko mjeseci u potpunosti napustiti razvoj ovog OS-a.

Kako sad stvari stoje, Nokia 808 Pure View je posljednji Symbian pametni telefon jer, kako je saopćila finska tvrtka, za razvoj uređaja s ovim OS-om se troši previše vremena.

Posljednjih godina Nokia se bazirala na razvoj običnih mobitela,

a tek odnedavno su ušli u utrku na tržištu pametnih telefona s svojom Windows Phone serijom Lumia. Ti novi telefoni su široko prihvaćeni na svjetskim tržištima prvenstveno zbog povoljnih cijena, a uz Lumiu se izdvojila i serija Asha, bazirana na vlastitom softveru.

Istovremeno, broj kupaca Symbian uređaja je sa 12 miliona 2012. pao na svega milion u tekućoj godini, dok broj prodatih Windows Phone telefona raste i pretekao je BlackBerry, pa se sada nalazi na trećem mjestu iza iPhonea i Androida.

Apple

iPad mini

Potpuni iPad doživljaj.

OD 35,00KM
MJESEČNO

Authorised Reseller

iService doo, Jukićeva 106, 71000 Sarajevo, BA
T/F +387.33.214.505, M +387.61.350.916
info@iservice.ba, www.iservice.ba, www.macintosh.ba

Ubisoftov Rayman Legends

PEGLANJE SE ISPLATILLO

Ubisoft i dalje oduševljava gamere svojim prošlogodišnjim uratkom *Rayman Legends*.

Platformer za kojeg se tvrdi da na osebuju način koristi tablet kontroler nove Nintendove konzole kasnio je na tržištu nekoliko mjeseci - prvobitno najavljen za novembar 2012, pojavio se početkom ljeta ove godine.

Oni koji su ga igrali kažu da je to dodatno peglanje opravdalo kašnjenje i da je francusko-kanadska

firma prosječnim gamerima obezbijedila vršku zabavu. Šta to tačno znači, mogu provjeriti svi zaljubljenici u Nintendo...

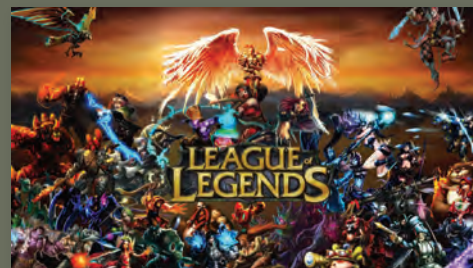
Igrica priznata kao sport

LED PROBILA LEAGUE OF LEGENDS

Američke vlasti priznale su igranje jedne kompjuterske igre kao profesionalni sport. Ljubitelji MMORPGA-a vjerojatno već znaju da je riječ o popularnoj *League of Legends*.

Iako se mnogi gameri već odavno profesionalno bave ovim sportom, takmičenje je konačno priznao i State Department, što znači da igrači imaju pravo na posebnu sportsku vizu koja je dosad bila dostupna samo prvim sportistima.

Igrači su ovo doživjeli kao početak nove ere, jer isti bi status uskoro mogli dobiti i igrači drugih igara na eSports turnirima.

„Dovoljno je prijaviti igru nadležnim institucijama koje će onda odlučiti postoje li osnove da se ona proglasi profesionalnim sportom“, piše *The Verge*.

Potaknut ovom odlukom, *Business Insider* objavio je listu najbolje plaćenih profesionalnih igrača, koju predvodi Johnathan Fataality Wendel sa zaradom od čak 456.000 dolara sa 35 turnira.

SAD i Kina razgovaraju

KAKO PROTIV HAKERA?

Na uvodnom sastanku radne grupe koja će se baviti problemom internetske sigurnosti, SAD i Kina razmatrale su kako riješiti problem internetskog hakiranja.

Dvije najjače svjetske ekonomije u aprilu su dogovorile suradnju kojom bi se trebala poboljšati borba protiv internetskih disidenata, ali u međuvremenu je Edward Snowden svijetu otkrio špijuniranje kojim SAD podvrgavaju svoje prijatelje i neprijatelje.

SAD su ranije optužile Kinu za komercijalne špijunaže, a trenutna suradnja dvije zemlje poremećena je zbog sumnje da je SAD hakirala kineske internetske mreže. Istovremeno, SAD smatraju da mnogi internetski napadi koji ugrožavaju globalnu sigurnost dolaze upravo iz Kine. Procjenjuje se da bi razgovori, koji su započeti u prvoj dekadi jula, mogli potrajati godinama.

Valveov Left 4 Dead

LAKO DO 12 MILIONA

Dva nastavka Valveove igre *Left 4 Dead*, prvi iz 2008. godine i drugi iz već 2009, do sada su prodana u više od 12 miliona primjeraka.

Chet Faliszek, jedan od tvoraca uratka u kojem igrač kontrolira grupu preživjelih ljudi koji se moraju u filmskim scenarijima oduprijeti navali zombija, kaže da je

recept za uspjeh vrlo jednostavan.

- Nemojte mazati oči potrošaču. U današnje vrijeme interneta, to je jako težak posao, pošto svi sve znaju i prije nego što proizvod izađe na tržište. Naši proizvodi govore za sebe već i prije nego što su na tržištu, što i objašnjava njihovu visoku prodaju - kaže on.

Faliszek kaže i da je (konačno) novi nastavak *Left 4 Dead* itekako realna mogućnost, ali o detaljima, prenose portali specijalizirani za igre, ništa nije rekao.

Apple se zahuktao

REVOLUCIJA I RUČNIH SATOVA?

Kompanija Apple okuplja stručnjake u sve većem broju oko projekta *iWatch*, ali švajcarski proizvođači satova nisu zabrinuti zbog toga, objavio je *Financial Times*.

Već dugo se spekuliše o Appleovom pametnom satu, koji bi se mogao spajati i koristiti u kombinaciji sa uređajima koji koriste operativni sistem iOS.

„Po posljednjim izvještajima, Apple zapošljava veliki broj radnika, što ukazuje na to da je *iWatch* stvaran

projekt i da nije samo glasina. Pošto se radi o novoj kategoriji proizvoda, *iWatch* donosi određene

probleme, koje Apple pokušava da riješi, a uređaj bi se, navodno, na tržištu mogao pojaviti krajem 2014. godine“, javlja *Financial Times* pozivajući se na izvore iz kompanije.

Da ne bi zaostajale za Appleom, Google, LG i Samsung takođe rade na svojim pametnim satovima, dok je Sony svoj uređaj već plasirao na tržište. Švajcarski proizvođači tradicionalnih satova pomno prate Appleov napredak i, mada kažu da nisu zabrinuti zbog dolaska novog uređaja na njihov teren, analitičari smatraju da bi Appleov sat mogao donijeti revoluciju ovog tržišta.

Nakon Nintenda i Ubisofta

HAKOVAN I KONAMI

Nakon što je početkom jula objavljeno da su Nintendo i Ubisoft bili žrtve hakera, njima se kao žrtva pridružio još jedan poznati izdavač igara, Konami, koji je u službenom saopštenju pozvao svoje korisnike da promijene lozinke nakon što je otkriveno više od 35.000 neautorizovanih prijava na njihov sistem.

Tako je u razdoblju od tri nedjelje, od 13. juna do 7. jula, izvršen uspješan pristup u 35.252 naloga uz nešto manje od četiri miliona pokušaja.

Konami je napad detektovao 8. jula zbog velikog broja grešaka pri prijavi, a ugroženi su, kao i u slučajevima Nintendo i Ubisofta, korisnički podaci. Konami je u izjavi naveo da korisnička imena i šifre korišteni u napadu potiču iz spoljašnjeg izvora.

EDIB BIDE HADŽIHASANOVIĆ, INŽINJER SAOBRAĆAJA NA PRIVREMENOM RADU U KONOBARISANJU

Svi završavaju fakultet, a ništa se ne gradi

Stvarno mislim da moramo početi nekako širiti broj ili veličinu preduzeća, moramo pokrenuti proizvodnju, nove fabrike, a ne gomilati ministre da nam sve bude na tri, pa da se svako može pravdati da nije on

Inženjer saobraćaja Edib Bide Hadžihasanović nema posla u struci, pa radi kao konobar i kao instruktor vožnje. Njegov radni dan traje često i po 12 sati, ali se ne žali i cijeni da je BiH najljepša zemlja za živjeti u njoj!

SVI OBEĆAVALI...

- Da imam sreće da radim u struci, mogao bih biti predavač u autoškolama, analizirati ceste i projektovati raspored saobraćajnih znakova ili u nekim velikim preduzećima raditi na poslovima organizacije korištenja vozila. Ali za bilo koji od tih poslova moram imati položen pripravnčki ispit koji traje šest mjeseci ili godinu dana, a to je gotovo nemoguće ostvariti jer je nemoguće ući u neko preduzeće i početi raditi, ili moram imati neko radno iskustvo koje je, opet, nemoguće steći jer realno nema slobodnih radnih mjesta. Kod nas svi završavaju fakultete, svako ko završi srednju školu odlazi na fakultet, a niko ne ide u penziju, ne osnivaju se i ne šire se preduzeća, ništa se ne proizvodi. Kao država se ne širimo, ne mislim teritorijalno nego ekonomski i tehnički - kaže Hadžihasanović.

I nema on ništa protiv toga što ne radi u struci...

- U početku mi jeste bilo teško, hvatali su me bijes i ljutnja, ali sam s vremenom shvatio u kakvom društvu živim. Naravno da bih i ja kao i drugi volio da imam jedan dobro plaćen posao bez velikog stresa, da možda sjedim u kancelariji, ali ako ne može - ne može. Čovjek mora raditi da bi preživio, mora se boriti za sebe, nastojati da ostvari što bolje uslove za život, a ja želim da radim i ne bojim se nijednog posla - kaže on.

Kada je upisao fakultet, sjeća se, svi su obećavali kule u oblacima: bit će posla, dobrih plata.

- I ja sam u to vjerovao, sada više ne vjerujem, iako se nadam da će doći vrijeme kada će diplome nešto vrijediti. Ne mislim na sebe, jer s godinama čovjek gubi vještine i znanja koja je stekao na fakultetu pošto ih ne primjenjuje i ne provjerava. Ja se čak za sebe i ne nadam pretjerano, ali se nadam da će nekada doći bolji dani za mlade ljude, da će se moći zaposliti sa završenim fakultetom.

Stvarno mislim da se moramo početi nekako širiti u smislu broja preduzeća ili veličine preduzeća, moramo pokrenuti proizvodnju, nove fabrike, a ne gomilati ministre da nam sve bude na tri, pa da se svako može pravdati da nije on nego neko drugi. Mora jedan čovjek imati određena zaduženja da se zna ko je odgovoran i ko je šef, a ne da se rotiraju i prebacuju odgovornost s jednih na druge - priča Hadžihasanović.

On razmišlja i o pokretanju vlastite firme, jer razumije da je privatna inicijativa važna, ali... - Za to treba novac i rizik je veliki, a ja nemam prostor za rizik u čemu god se on manifestovao, iako postoji mogućnost da pokušam da nešto napravim, da imam nešto svoje. Svjestan sam ja da nema

što voli...

- Nastojat ću da mu ništa na fali, da ima sve što mu treba, da mu omogućim sve što treba da ima u životu, ali nadam se da ćemo imati i ambijent u kojem se može uspjeti u životu. Jer, ja ne razmišljam o odlasku iz BiH, ne bih nikada otišao odavde, siguran sam da je ovo najbolja zemlja za živjeti i ovdje se mora jednom sve promijeniti nabolje, mora se jednom svemu lošem stati u kraj. Valjda će narod shvatiti da se sve mora mijenjati, jer mora krenuti neka proizvodnja, izvoz... Ovako ne može još dugo, sada više nema ni izvoza, izlaska ni do Hrvatske bez pasosa i jednom valjda moramo krenuti naprijed. Sada kasnimo za Evropom sigurno 15 godina, ako ne i više, ali ovo je i s tim definitivno najbolja zemlja za živjeti

i treba nam samo malo reda da se zna ko šta radi i ko je glavni za šta - priča Hadžihasanović.

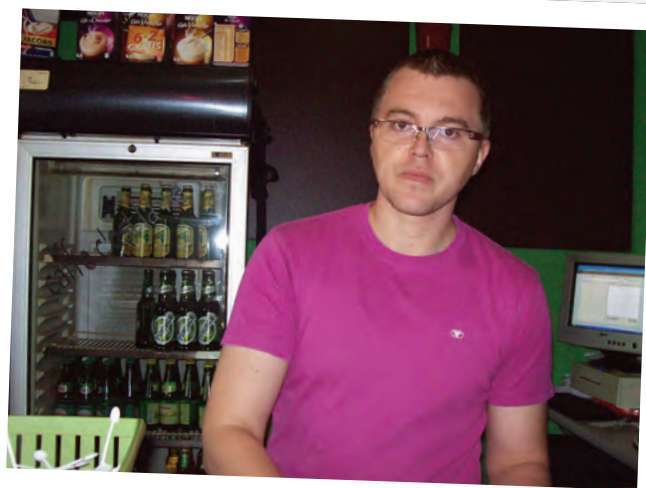
Kaže da ne prati politiku intenzivno.

- Ne mogu da se nerviram, a pomalo su mi i dosadni. Znam ono najvažnije, ko su glavne face, ko je predsjednik čega i to, a radio sam malo i na izborima, ono oko prebrojavanja glasova. Tada sam se učlanio u jednu stranku jer bez toga nisam mogao dobiti to mjesto, ali sam vrlo pasivan član, s tim da bih se, da budem iskren, možda i aktivirao ako bi mi neko ponudio bolji posao i ugodniji život. Jer, ja

u uvijek za sebe tražim bolje, nema smisla niti mogu biti konobar cijeli život - zaključuje Hadžihasanović.

Ovaj inženjer saobraćaja poručuje na kraju da su ceste u BiH dobre, ali nisu projektovane za ovoliki broj automobila.

- Ceste su rađene prije rata i sada dorađivane, ali nisu projektovane na ovoliku težinu saobraćaja i ovoliki broj automobila jer sada skoro svaka porodica ima dva automobila ili svaki drugi stanovnik ima automobil. Trebale bi se sve dići i obnoviti. Saobraćaj je, inače, gust i često imamo zastoje, ali tako je valjda u skoro svakom većem gradu. Ima i nekoliko sitnih propusta sa saobraćajnim znakovima, ali idu izbori, pa će se neko i time baviti - završava Edib Hadžihasanović. ●

uspjeha i dobiti preko noći i ne razmišljam o budućnosti kroz neke velike planove i maštu, nisam ni pohlepan. Sada radim dva posla, kao konobar i kao instruktor vožnje, nikada ne radim manje od osam sati, a često je to 12 ili više i nadam se da će jednog dana i za mene biti bolje. Imam suprugu i ona radi i borimo se da obezbjedimo sve što nam treba i uvijek nešto nedostaje, ali se pomirimo s ovim što imamo, pravimo kompromis između treba i može jer ne može drugačije od onog koliko imaš i koliko ti je dubok džep - priča on.

NI BROJAČ BEZ STRANKE

Hadžihasanović će uskoro dobiti dijete i Edib planira da ga nauči da bude dobar čovjek, da uči, da se bavi nekim sportom, da radi ono

AVDO HUSEINović, PUBLICISTA, ISTRAŽIVAČ, REŽISER, PRODUCENT, MUZIČAR

Nemo
sre
no

Moguće je biti retan u zemlji nesretnih ljudi

Za autora je najgore kad mu prešute djelo • Zavidim ljudima koji imaju slobodne subote i nedjelje • Čovjeka muka na svašta natjera, ali sad mi je 40 i mislim da je kasno za selidbe • Kad me voze znam sve i jedno selo na području ex-Jugoslavije, al' sam laik za vožnju

1 Kako ste zadovoljni dosadašnjom prodajom knjige *Od Gazimestana do Haga i nazad o životnom putu Nasera Orića*?

- Prezadovoljan, ona je premašila sva očekivanja i vrlo brzo će se došampavati.

2 Pretpostavljam da ima i dosta narudžbi iz inostranstva?

- Da, od Amerike, Australije, Skandinavije, Švicarske do Srbije.

3 Kako ste uopšte nagovorili Naseru da se otvori i uđe u ovaj projekat?

- Ključni je bio pozitivni eho filma *Daleko je Tuzla*.

4 Da li je možda bilo trenutaka kada ste bili blizu odustajanja?

- Jedan trenutak, kada je Naser preživljavao tešku emotivnu epizodu, prilikom sjećanja na neke ratne događaje u srednjem Podrinju.

5 Koliko je trajalo pisanje knjige?

- Od ljeta 2010. do aprila 2013.

6 Kako je uopšte tekla ta saradnja, da li ste se viđali svakodnevno, u nekim dogovorenim terminima ili kada je sagovornik bio raspoložen?

- Spontano smo razgovarali u raznim prilikama, od sastanaka u njegovom stanu do razgovora u vožnji gradom, čestih kahvi na benzinskoj pumpi kod Gradskog groblja Bare...

7 Kako ste se odlučili za recenzente?

- To je bila zajednička odluka. Oba recenzenta su osobe koje dosta znaju o ratnim dešavanjima u Podrinju.

8 Da li ste očekivali onakav interes na promociji?

- Očekivao sam da će biti velika posjeta, ali ne i da se vrati 400 ljudi jer nisu mogli ući.

9 Da li je već bilo nekih značajnijih reakcija i da li ih uopšte i očekujete?

- Za autora je najgore kad mu prešute djelo. Nije bilo direktnih reakcija, a treba imati hrabrosti i reagovati na nešto što je apsolutno do-

kumentovano. Da je neko imao neke argumente, objavio bih u posljednjih 18 godina.

10 Da li Vam je ovo bio najzahtjevniji projekat do sada?

- Ne, bio je to dokumentarni film *A bili su samo djeca* o 1600 djece ubijene tokom opsade Sarajeva.

11 Da li je bilo problema sa zatvaranjem finansijske konstrukcije?

- Ne, nekako je sve teklo dobrim tokom, na šta inače

nisam navik'o.

12 Šta planirate dalje?

- Radim na dva dokumentarna filma, jedan nosi radni naziv *Na Drini krvavi Višegrad*, >

a drugi Bošnjaci, genocid u kontinuitetu.

13 Koliko Vas frustriraju politička dešavanja i opšta besparica?

- Nemoguće je biti sretan u zemlji nesretnih ljudi. Svi smo taoci ovog nevakta.

14 Da li biste se ikada mogli aktivno baviti politikom?

- Teško.

15 Kako i gdje provodite dane Ramazana?

- U kućnoj varijanti, imam svoj način. Puno čitam, sjedim dugo do pred sabah. Posvetim se Gospodaru i sebi.

16 Djela kojeg domaćeg pisca ne propustate?

- Abdulaha Sidrana i Šefke Hodžića.

17 Koliko ste aktivni na društvenim mrežama?

- Na fejbuku, jednom u dva dana po sat.

18 Imate li slobodnog vremena?

- Imam, al' zavidim ljudima koji imaju slobodne subote i nedjelje. Kod mene toga nikada nije bilo.

19 Kako izgleda jedan uobičajeni dan Avde Huseinovića?

- Ustajanje oko devet ujutro, kahva do 10, sastanci po gradu tokom dana. Naveče od 20 sati radim i ostanem najčešće do dva sata iza ponoći.

20 Koji Vam je alat draži - pero ili objektiv?

- Pero.

21 Planirate li uskoro možda odlazak i u muzički studio? Čini mi se da Vam je posljednja objavljena kompilacija iz 2005?

- Najčešće sevdalinke u izvođenju genijalaca Himze Polovine i Safeta Isovića, mada volim etno motive u formi instrumentalne muzike sa područja cijelog Balkana.

23 Planirate li gdje na odmor ovoga ljeta?

- Redovno Drvenik.

24 S kim se najviše družite?

- Sa Fikretom Mehmedalićem.

25 Koji je najljepši turistički kraj u BiH?

- Moj rodni kraj, spoj Nišićke visoravni i Romanije.

26 Da li biste ikada mogli živjeti negdje drugo osim u BiH?

- Odem nekad u studio da isproduciram poneki vokal, ima nekoliko sevdalinki koje nikada nisu snimljene i koje kao da čekaju na mene. Možda do kraja godine da ih završim.

22 Kakvu muziku inače slušate?

- Čovjeka muka na svašta natjera, ali sad mi je 40 i mislim da je kasno za selidbe. Bosna nema alternative po načinu života.

27 Kada ste imali najveću tremu u životu?

- Pred premijeru filma Vanzemaljci iznad Sarajeva.

28 Koje vrline naročito cijenite kod ljudi?

- Hrabrost, odlučnost, vlastito mišljenje, kućni odgoj.

29 Uvijek djelujete smireno, ali desi li se nekada da izgubite živce?

- Nekad je to bilo izražajno, sad rijetko.

30 Uspješni ste u mnogim sferama, ali šta Vam nikako ne ide od ruke?

- Vožnja, apsolutni sam antitalenat. Kad me voze znam sve i jedno selo na području ex-Jugoslavije, al' sam laik za vožnju.

31 Najdraže bosansko jelo je...

- Sjeckani burek.

32 Kako biste opisali prosječnog Bosanca i Hercegovca?

- Ljudi koji su stalno izloženi iskušenjima i genijalci sposobni da od ničega naprave nešto.

33 Imate li neki životni moto?

- Arhimedova sudbina može čovjeka u zlatna kola posaditi, ali ako ne zna upravljati njima, ni s mjesta se neće pomaknuti. ●

Na snimanju filma, Na Drini grad Višegrad

Kula, Zvornik

Travnik 95.10
Zenica 93.40
Bugojno 93.50

www.tnt.ba

MasterCard Shopping kartica

**Raiffeisen
BANK**

Najbolji su sa nama!

Plastičan primjer dobrog shoppinga

Raiffeisen direkt info: 033 75 50 10
www.raiffeisenbank.ba

Skeniranjem QR code-a saznajte
više informacija o proizvodu

IZMEĐU BANJALUKE I MRKONJIĆ-GRADA NA JEDNOM MJESTU PRONAĐENO SVE ŠTO ČOVJEK, KOJEM JE PE

PECKA je potpuna potpunost

Lokalitet se sastoji od sedam stijena - Maršal, Plaža, Plazma, Seoska olupina, Pramac i Kraj svijeta - a Dženan Hodžić, iako vjeruje da u BiH postoji mnogo sličnih, a možda i ljepših, priznaje da ovakvu penjačku lokaciju osvajači bh. stijena još nisu pronašli

Na pitanje o tome šta je to posebno na penjačkom lokalitetu *Pecka*, smještenom između Banjaluke i Mrkonjić-Grada, penjači okupljeni oko Penjačkog kluba *Extreme* kažu da tamo vlada *potpuna potpunost*!

BORBA SA SAMIM SOBOM

- Na *Pecki* je potpuna potpunost lokacije ili, da kažem drugačije, na jednom mjestu imate sve što čovjek može poželjeti od prirode - nevjerovatan pejzaž, odličan kvalitet stijene i neobične formacije stijene, gostoljubive domaćine, te mogućnost bavljenja drugim aktivnostima i sportovima poput planinskog biciklizima, *trekkinga*, posjeta izvorima Sane... Ma, sve što možete poželjeti - priča Dženan Hod-

li sličnu kaciju, ali vjeruje da postoji mnogo sličnih, a možda i ljepših. - Na *Pecki* su stijene relativno blizu jedna druge i zbog toga su ta penjališta na njoj

žić iz *Extrema*.

A što se tiče samog penjanja...

- To je teško objasniti ljudima koji nisu penjači ili koji to nikada nisu probali. Penjanje je individualni sport i tu se radi, prije svega, o borbi sa samim sobom, svojim strahovima i slabostima. Penjanje je sport u kom je cilj da penjač savlada što teži uspon uz stijenu u cilju postizanja što veće men-

talne i fizičke spremnosti - objašnjava Hodžić.

Lokalitet *Pecka* se sastoji od sedam stijena - Maršal, Plaža, Plazma, Seoska olupina, Pramac i Kraj svijeta. Hodžić tvrdi da u BiH još uvijek nisu našpenjačku lo-

li sličnu

kaciju, ali vjeruje da postoji mnogo sličnih, a možda i ljepših.

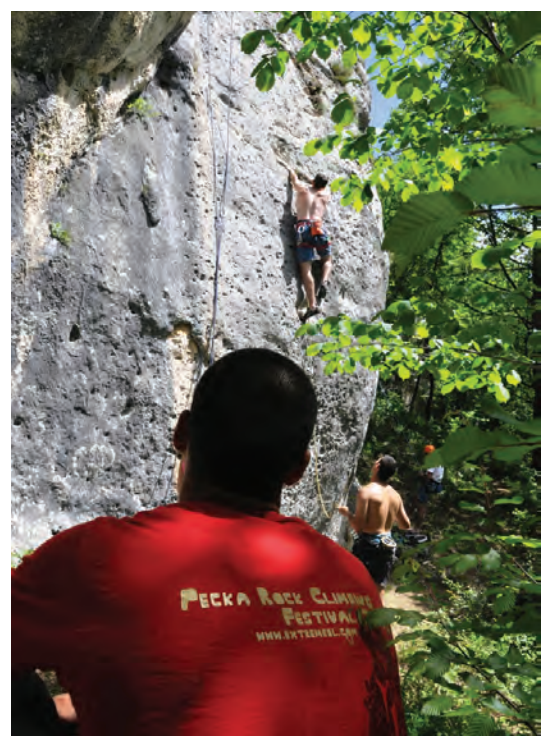
- Na *Pecki* su stijene relativno blizu jedna druge i zbog toga su ta penjališta na njoj

I ECI I PECI I PEC

Na *Pecki* je opremljeno 26 smjerova ili ruta za penjanje: *Kaj delaš maček*, *Logaritam*, *Snjeguljica*, *Nowhere man*, *Dan rada*, *Nije to za tebe*, *Optimista*, *Meša Selimović*, *Bambi junior*, *Bambijeva mama*, *Kapetan Pečinko*, *Kapetan Pečinko i sin*, *Bolesna sangria*, *Eci*, *Peci*, *Pec*, *Škola letenja*, *Mali al' tehničar*, *Eine kleine Perversion*, *Koza*, *Povratak prijatelja i njegove burgije*, *Vremenska prognoza*, *Imam problem*, *Demolition Man*, *Drvorez* i *Shadow Captain*.

JE PENJANJE PO STIJENAMA U KRVI, MOŽE POŽELJETI OD PRIRODE

atraktivna. Ona imaju veliki broj stijena i potencijalnih smjerova koji su blizu jedan drugome. Smjerovi dobijaju imena od svojih opremača, dakle onih koji ih istraže i postavljaju osiguranja na stijenu. Naime, članovi Kluba istražuju stijene, povećavaju broj smjerova, čiste i označavaju staze, prave penjačke vođice, reklamiraju i promovišu lokaciju. Ove godine smo kroz FIRMA projekat USAID-a i Švedske ambasade dobili značajna finansijska sredstva koja su nam pomogla da opremimo mnogo novih smjerova na Pecki i kupimo neophodne dodatne alate za rad na stijeni. Bez te podrške ne bismo bili u stanju pripremiti ovoliki broj novih smjerova za ovogodišnji Festival penjanja, a bilo ih je 26. Pored toga je preostalo dovoljno opreme da novi članovi nauče kako da opremaju smjerove, tako da smo razvili i ljudske resurse - priča Hodžić.

Penjačka oprema je raznovrsna i relativno skupa, pa zbog toga PK Extreme nastoji da obezbijedi što više opreme za svoje korisnike. Na Pecku godišnje dolazi veliki broj posjetilaca.

KRENULO IZ SOKOLSKOG DOMA

- Dolaze posjetioci raznih vrsta, dakle ne samo penjači. Najviše ih dođe u vrijeme našeg godišnjeg Festivala penjanja, koji se obično održava u maju. U samom klubu je nas četrdesetak, s tim da nas tridesetak redovno i uporno trenira. Sva-ke godine organizujemo i nekoliko škola penjanja koje su besplatne, s tim što se plaća redovna članarina za posjete sali koju smo mi opremili i koja radi svaki dan od 18 do 22. U prošloj školi penjanja smo imali 60 polaznika, uglavnom srednjoškolaca i studenata, ali ima i roditelja sa djecom i starijih osoba. Naime, penjanje nije sport isključivo mladih ljudi, najstariji penjač kojeg ja lično poznajem je u pedesetim godinama, a ima ih i u šezdesetim i sedamdesetim godinama, samo što kod nas penjanje nije toliko dugo zastupljeno da bismo imali mnogo penjača starije generacije - pojašnjava Hodžić.

Penjački klub Extreme sa radom je počeo 2001. godine, kada se grupa mladih ljudi počela ne-

formalno baviti penjanjem.

- Kasnije je Mario Lukajić napravio projekat izgradnje prve umjetne stijene u Sokolskom domu i onda se sve zakotrljalo vrlo ozbiljno, pa nije bilo natrag - prisjeća se Hodžić. Inače, penjati se može na razne načine.

- Sportsko penjanje je samo jedna od disciplina. Mi se bavimo i *boulderingom* što je penjanje na niže stijene, četiri do pet metara visine i bez užeta, ali uz posebne spužve koje ublažavaju pad. Također se bavimo *klasičnim penjanjem*, odnosno penjanjem uz stijena koje nemaju trajno osiguranje, već penjači sami postavljaju i skidaju osiguranje kako napreduju uz stijenu - objašnjava Hodžić. On naglašava da se penjati može tokom cijele godine.

- Nekada su tokom zime najbolji vremenski uslovi za penjanje, jer je ljeti često prevruće za ove napore. A ako je zima jako hladna, moguće se baviti tzv. *ledenim penjanjem*, odnosno penjanjem uz zaleđene vodopade, što je posebna draž - kaže Dženan Hodžić.

TAČKA NOSI 2,5 TONE

Penjači iz Extremea sarađuju sa penjačkim klubovima No Comment iz Sarajeva i Neretva iz Mostara, a prijateljima iz Prijedora pomažu pri opremanju smjerova na Kozari i opremanju penjačke sale.

Obišli su penjališta u Hrvatskoj, Srbiji, Sloveniji, Austriji, Njemačkoj, Češkoj, Poljskoj, Francuskoj, Španiji, Italiji, Kostariki...

- U Austriji na penjalištima u okolini Beča i u nacionalnom parku Paklenica u Hrvatskoj smo penjali smjerove na više od 200 metara, a sada nam je cilj penjanje sportskog smijera na Biokovu na više od 600 metara visine. Ali, Pecka je definitivno posebna u poređenju sa drugim penjalištima. Možda nije najbolje penjalište koje smo vidjeli, ali definitivno ima neki poseban šmek i zbog toga smo se i odlučili da organizujemo Festival penjanja. To nije neko takmičenje nego prije svega upoznavanje, druženje i zajedničko penjanje. Učesnici su iz Austrije, Njemačke, Slovenije, Srbije, Hrvatske, Francuske... I raznih gradova u BiH - priča Dženan Hodžić.

Svi penjači oko Pecke imaju svoje poslove i profesije, svi u Klubu Extreme su volonteri i svima je penjanje prije svega ljubav i izazov.

I, na kraju, svim zainteresovanim Dženan Hodžić poručuje da nema mjesta strahu od penjanja, barem onog sportskog, jer je to jedan od najsigurnijih oblika osvajanja stijena.

- Svaka tačka osiguranja nosi težinu od minimalno 2,5 tone. Mi kupujemo opremu od renomiranih proizvođača i postavljamo je u skladu sa propisima i standardima koji su

se razvili u penjačkoj zajednici u toku vremena. Ni na jednom od naših penjališta nismo do sada imali nesreću. One se ipak dešavaju, ali u velikoj većini slučajeva nastaju greškom penjača, odnosno kao rezultat nemarnosti i nepoštovanja osnovnih sigurnosnih pravila - kaže Dženan Hodžić.

Dakle, cipele na noge i put prve stijene! Jer penjači na pitanje šta kada dođu na vrh odgovaraju: Ništa! Pogledam okolo, uživam u pogledu i spustim se sretan jer znam da nisam ista ona osoba koja je počela uspon.

Ako je neko zainteresovan baš za Pecku, Dženan Hodžić (065/199908), Nebojša Šljukić (065/326099) i Igor Čolić (065/831298) će rado biti domaćini i voditelji. ●

OSNOVNO

Osnovnu opremu za penjanje na visokim stijenama čine

- cipele penjačice
- pojas
- vrećica za magnezijum karbonat - prah koji sprečava klizanje ruku po stijeni
- užice
- karabineri

KAMELEON PIN BH

UDRU MUSKI
101.2 MHz FM

Svakog radnog dana
od 08.00 do 09.30
+387 33 727 000

S NOVIM HYPO KARTICAMA DO EUROBASKETA!

- **Hypo Visa Electron kartica sa novim Eurobasket dizajnom može biti Vaša - bez naknade!**

Posebna ponuda traje od 02.07. do 30.09.2013.

- **Prvih 40 novih korisnika Hypo MasterCard ili Hypo Visa Revolving kartice, na poklon dobijaju dvije ulaznice za Eurobasket 2013!**

Poklon program počinje 02.07. i završava podjelom posljednjeg paketa ulaznica, a najkasnije do 10.08.2013.

www.hypo-alpe-adria.ba • 070 340 340 • f t HypoBiH

Izvan Vremena Ž.A.ČIČAK

• svakog petka od 16.30 do 18.00 sati

SARAJEVO 108,2 Mhz JABLANICA / KONJIC 98,4 Mhz BIHAC 107,4 Mhz
TUZLA 102,1 Mhz SREBRENICA 105,6 Mhz JAJCE 98,3 Mhz
MOSTAR 94,0 Mhz BANJA LUKA 101,4 Mhz TREBINJE 106,4 Mhz

MAS MEDIA super OGLASI

BESPLATNI MALI OGLASI

033 212 160, 032 245 346

SMS OGLASI: 091 110 500 (1 objava), 091 210 501 (4 objave)

REKLAMNI OGLASI: 033 444 354

www.superoglasi.ba

www.radiom.net

RADIO M

98,7 FM

RADIO KOJI SE NIKAD NE GASI

ZENICA 89,9 FM TUZLA 106,3 FM BANJA LUKA 104,2 FM

OGLASNIK

Pošaljite svoj oglas kao SMS
091 910 106 (sve mobilne mreže)
0-24

• Prilikom slanja SMS-a potrebno je najprije ukucati riječ **OGLAS** razmak te tekst oglasa. •

Svi oglasi poslani na gore navedeni broj biće objavljen sa crnom pozadinom i bijelim slovima i biće istaknutiji od ostalih oglasa u novin.

primjer oglasa

Audi A3 1.8T, g. 1998
siva metalik
prešao 155.000 KM
koža el. retrovizori,
al. felge
(cijena po dogovoru)

033/000-000

AKCIJA POLICIJE: OVE GODINE JEDAN POGINULI I NIJEDAN POVRIJEĐENI U ODNOSU NA PROŠLOGODIŠNJI

Mrtvog ugla nema ni za motocikliste

Moto-klubovi dobro sarađuju sa policijom i kontrolišu, ali uvijek ima onih koji ne pripadaju nikome, a statistike kažu da prekršaje najčešće pravi pedesetak istih sarajevskih motorista ● I policija zna da je današnjem pješaku teret platiti kaznu od 50 maraka za prelazak ceste na crveno, ali zna i da je to puno jeftinije od smrti ili povrede

PIŠE: Zdravko Čupović zdravko@startbih.info

Jedan od prvih znakova dolaska proljeća i lijepog vremena u Sarajevu već godinama unazad jeste pojava velikog broja motociklista na glavnim gradskim saobraćajnicama. Među njima se, nažalost, nalazi i određeni broj *nesavjesnih*, koji ne poštuju ograničenja brzine i moćne mašine testiraju do maksimalnih granica, pa se svaka sezona završi sa nekoliko smrtnih slučajeva.

JEDAN MOTOR, JEDAN POLICAJAC

Međutim, ova godina protiče znatno mirnije i tiše, a crne hronike, bar kad su motoristi u pitanju, znatno su, srećom, praznije. Čak i u situacijama kada ulicama i *proleti* neki motociklista, velika je vjerovatnoća da će za njim vrlo brzo krenuti policijska potjera, također na motociklima, što prethodnih godina i nije baš bio čest prizor na prijestolničkim saobraćajnicama.

- Mnogi građani su primjetili da je u periodu od početka maja do kraja juna bila pojačana svakodnevna kontrola motociklista u Kantonu Sarajevo, naročito u dane vikenda. Za

NESAVJESNI RODITELJI

Elvedin Muratspahić upozorava da velika odgovornost leži i na roditeljima koji često, možda nesvjesno, doprinose problemu.

- Primjetili smo, a to nije dobro, da roditelji za neki dobar uspjeh u školi kupe djetetu motocikl ili skuter, iako znaju da nema položen vozački ispit. To je bilo naročito izraženo ranijih godina. Naš savjet roditeljima je da prvo plate djetetu obuku i vozački ispit određene kategorije. Ove godine, moram priznati, ovih slučajeva ima znatno manje - kaže Muratspahić.

ŠNJIH 14 TEŠKO I LAKŠE POVRIJEĐENIH BAJKERA NA SARAJEVSKIM ULICAMA

POTJERA KROZ CENTAR GRADA

Policajci na motciklima nerijetko se susreću i sa onima koji se ne žele zaustaviti na njihov znak već dodatno ubrzavaju, a onda se pokušavaju sakriti u nekoj od sporednih ulica.

Muratspahić kaže da to ne pomaže jer sistem veze funkcionise odlično, pa se poruka kolegama brzo širi.

Ne treba nikoga izlagati opasnosti previše rizičnim potjerama, jer će u svakom slučaju, tvrdi Muratspahić, počinilac biti uhvaćen na jedan ili drugi način. Nekad su međutim potjere nužne.

- Prije nekoliko dana smo imali situaciju da je momak na mopedu pravio prekršaje, prolazio kroz crvena svjetla i nije se htio zaustaviti na dvije kon-

trole. Mi smo ga pratili sve vrijeme, a onda je kroz Ulicu Zelenih beretki krenuo kontrasmjerom i ušao u pješačku zonu, u strogi dio Starog grada, Kunduržiluk, Sarače, Ferhadiju... i to kroz masu šetača i prolaznika. Ljudi su panično sklanjali djecu s ulice. Mi smo ga konačno uhvatili kada je ponovo ušao u Ulicu Zelenih beretki. Ispostavilo se da nema položen vozački, a ni moped nije bio registrovan. Takvih slučajeva ima. Srećom, mi do sada nikada nismo imali kobnu potjeru ni po koga. Teško je i nama u tim situacijama, ali je dobro što imamo zvučnu i svjetlosnu signalizaciju pa se ljudi na vrijeme sklanjaju. Velika je to odgovornost i za nas - kaže Eldin Bravo, policajac u Jedinici za saobraćaj.

ta dva mjeseca kontrolisano je 747 motociklista. Moram napomenuti da mi pratimo i društvene mreže. Ove godine smo imali jedan snimak motocikliste koji je obarao neki rekord od Konjica do Sarajeva, na osnovu tog snimka smo ga uspjeli identifikovati i procesuirati. Imamo dobru saradnju i sa moto-klubovima, koji utiču na svoje članove, ali uvijek ima onih koji nikome ne pripadaju. Mogu poručiti neodgovornim motociklistima da se ne isplati plaćati kazne svaki dan, jer će svi doći na red. Neke kontrolišemo čak i više puta tokom dana. Svi koji krše propise budu sankcionisani i nema povlašćenih. Možemo reći da u gradu postoji pedesetak motociklista koji najčešće prave prekršaje. Svi su evidentirani i svi su povratnici, ali mi na kraju doskočimo svima - priča za magazin Start BiH Elvedin Muratspahić, pomoćnik komandira Jedinice za saobraćaj Kantonalnog ministarstva unutrašnjih poslova.

On kaže da su generalno vrlo zadovoljni prvim dijelom akcije, koja će se nastaviti do kraja ljetne sezone. Evidencije pokazuju samo da je u maju zabilježen jedan smrtni slučaj u Vogošći. Osim toga na području Kantona Sarajevo u prvih šest mjeseci nije bilo drugih teško ili lakše povrijeđenih motociklista, što je značajan iskorak u odnosu na isti period prošle godine, kada je zabilježeno 12 teško i dvoje lakše povrijeđenih motociklista.

Jedinica raspolaže sa dvadesetak motocikala i to novijim BMW-ima snage 800 i 1200 kubika, te petnaestak godina starim motociklima Moto Guzzi od 750 kubika. Trenutno je u toku nabavka još šest motocikala.

Pošto se radi o specifičnom poslu, Muratspahić kaže da svaki motor zadužuje samo jedan policajac koji je prethodno morao uspješno proći kroz petnaestodnevnu obuku u Suhodolu.

Ono što je najvažnije, tvrde u ovoj Jedinici, jeste to da je višegodišnja istrajnost, sankcionisanje i upornost policijskih službenika konačno počela davati rezultate, pošto je situacija, bar u segmentu svih dvotočkaša u saobraćaju, znatno bolja nego prije.

- Tokom ove akcije smo kontrolisali oko 30 motociklista dnevno, ali nismo registrovali velika prekoracenja brzine. Također smo primjetili da je sada na ulicama puno manji broj skutera i manjih motora. Ne znam da li je riječ o eko-

nomskoj krizi ili nečem drugom, ali ih je dosta manje. Prije dvije, tri godine oni su naprosto preplavili sarajevske ulice jer su bili jako jeftini. Ogroman broj ih je bio neregistrovan, kacige niko nije nosio... Sada je situacija mnogo bolja, mada, naravno, uvijek ima takvih slučajeva - ističe naš sagovornik.

ŠTA SA LIJEVIM SKRETANJIMA?

Muratspahić kaže da policajci na motociklima uglavnom patroliraju na području jedne ili dvije opštine i da nemaju nikakvu normu jer nisu na trači. Zbog sigurnosnih i psiholoških razloga, policijski motociklisti rade u paru, a dobro su im poznate i ulice gdje se i pravi najviše ovih prekršaja. To su Zagrebačka, Put mladih Muslimana, Žmaja od Bosne, Bulevar Meše Selimovića, Lukavička cesta, Rustenpašina, Hrasnička cesta...

Osim policije, na motocikliste 24 sata dnevno, bar na najvažnijim raskrsnicama, *motre* i kame-re za kontrolu brzine.

- Kamere za kontrolu saobraćaja također imaju efekta, jer i pri velikim brzinama mogu registrovati tablice na motorima iako su manje od automobilskih. Mnogi su vjerovali da mogu izbjeći kameru ako voze između traka pod nekim uglom, ali mrtvog ugla nema - upozorava naš sagovornik.

U prvoj polovini 2013. pripadnici Jedinice saobra-

ćajne policije, ne računajući ostale policijske stanice, kontrolisali su i ukupno 632 pješaka. Izdato je 458 prekršajnih naloga, uglavnom zbog prelaska ulice dok je bilo crveno svjetlo na semaforu, a 120 pješaka je prošlo samo sa upozorenjem.

- Svjestan sam da kazna od 50 KM za pješaka u ovom vremenu nije mala, ali naspram jed-

Kazne su kao i za sve ostale učesnike u saobraćaju - 50 maraka za nekorištenje kacige, za prekoracenje brzine i crveno svjetlo od 100 do 300 KM, za brzine koje su 50 kilometara na sat veće od dozvoljene u naseljenom mjestu kazna je od 400 do 1000 KM, a postoji i zaštitna mjera oduzimanja dozvole od dva do šest mjeseci.

- S obzirom na to da Zakon u nekim stvarima nije dorečen, mi smo u jednom slučaju po presudi Suda trajno oduzeli jedan motocikl od višestrukog povratnika koji je imao puno prekršaja i neplaćenih kazni. Pored toga, oduzeli smo trajno i šest putničkih vozila od višestrukih povratnika. Vozila će biti prodana, a sredstva uplaćena u budžet Kantona - kaže Elvedin Muratspahić.

BICIKLI, SKUTERI...

Osim na motociklima, na sarajevskim ulicama se mogu vidjeti i policajci na biciklima i skuterima, ali oni nisu u sastavu saobraćajne policije.

- Policijska uprava Stari Grad ima dva, a Centar šest skutera do 125 kubika i, koliko znam, riječ je o opštinskim donacijama. Njima je lakše stići na neku intervenciju u slučaju gužvi, ali inače rade sve policijske poslove - kaže Elvedin Muratspahić.

On želi poručiti vozačima i da ne moraju blokirati saobraćaj kad učestvuju u saobraćajnoj nezgodi sa malom materijalnom štetom.

- Kad nema većih posljedica, dužni su skloniti vozila sa kolovoza i dozvoliti da se saobraćaj normalno odvija, obavijestiti patrolu i zaprimiti će se zapisnik. Ne mora se stajati na mjestu nezgode tamo gdje se radi o čistim situacijama, gdje je udar otpozadi, a materijalna šteta neznatna. Najveći broj nezgoda je upravo takav. To učesnici nezgode trebaju sami uraditi, ali ljudi se iz nekoga razloga boje skloniti vozila - kaže Muratspahić.

nog života ili tjelesne povrede, to je beznačajno. U prvih šest mjeseci 2012. imali smo sedam poginulih pješaka i 40 teško povrijeđenih, a u istom periodu ove godine šest poginulih i 46 teško povrijeđenih. Evidentno je da su pješaci još uvijek najugroženija kategorija učesnika u saobraćaju, ali moram reći, ne želeći pritom amnestirati vozače, da i oni sami često budu krivci ili sukrivci za nastanak nesreće - kaže Muratspahić.

Posljednjih mjeseci primjetan je znatno veći broj policijskih službenika na terenu, kako na ulicama tako i u blizini stanica gradskog prevoza.

- Policija će i dalje biti na frekventnim tramvajskim stajalištima jer rezultata ima, a ono što je dobro ne treba mijenjati. Oni su tu zbog preventive svake vrste - od džeparoša, razbojništva, do tuča... Kada je riječ o gužvama, taj problem je naročito prisutan od maja, kada je pregorila centrala koja automatski reguliše rad semafora pa više nije bilo zelenog vala. Problem je privremeno riješen postavljanjem stare centrale na Pofalićima - kaže Muratspahić.

Kvar još nije otklonjen u potpunosti, ali se radi na tome.

- Naše saobraćajnice su takve kakve su, a imamo 143.000 registrovanih vozila u Kantonu Sarajevo. Zato mi, pogotovo na skretanjima ulijevo, svakodnevno imamo policijske službenike koji ubrzavaju protok saobraćaja. Skretanja ulijevo su najveći problem u Sarajevu, jer je mala propusna moć, a trake kratke. Imate dobar primjer na skretanju prema Željezničkoj stanici u pravcu grada. Tu može stati u traku tek desetak vozila. Policajac zato na terenu, na raskrsnici izvlači nekoliko vozila ispred semafora do tramvajskih šina i tako se ubrzava saobraćaj - ilustruje Muratspahić i dodaje da je zadatak svakog policajca da se uključi u fizičko regulisanje saobraćaja gdje god naiđe na gužvu i da im zato ne trebaju nikakva odobrenja jer to i jeste njihov posao. ●

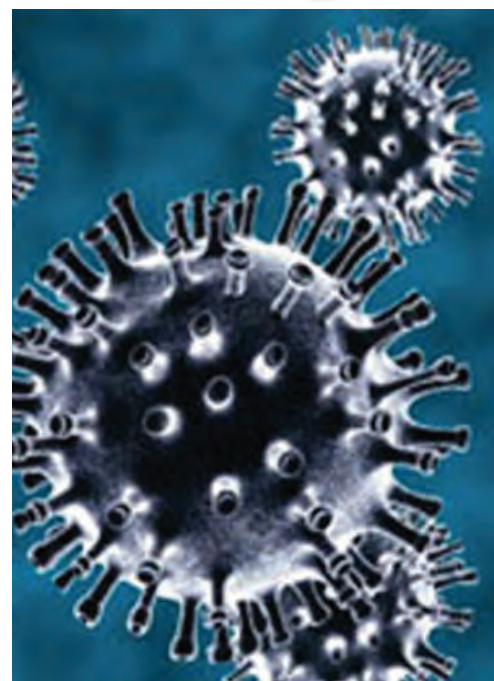
REKORDER SA 214 NA SAT

Najveće registrovano prekoracenje brzine u Kantonu Sarajevo zabilježeno je prije nekoliko godina, kada je motociklista ispod Stupske petlje na svom dvotočkašu razvio brzinu od čak 214 kilometara na sat.

Od 472 naloga izdata u dva mjeseca akcije pojačane kontrole motociklista, 10 ih se odnosilo na prekoracenja brzine, jedan je izdat zbog prolaska kroz crveno svjetlo, pet zbog vožnje u alkoholisanom stanju, bilo je 112 neregistrovanih motocikala, 144 vozača nisu imali položen ispita, 101 nalog izdat je zbog nekorištenje zaštitne kacige, a 93 za ostale prekršaje.

HOĆE LI SE NOVI NCoV UPISATI MEĐU NAJSMRTONOSNIJE VIRUSE I PANDEMIJE U POVIJESTI SVIJETA

Nevidljive ubice nikad ne nestaju

Vijest da se novi smrtonosni virus širi i kontaktom među ljudima, podsjetila je na činjenicu da se zna da čovječanstvo svoje ratove sa izazivačima smrtonosnih bolesti manje ili više uspješno vodi još od 1400. godine prije Krista

Nedavna objava Svjetske zdravstvene organizacije (SZO) o mogućnosti širenja smrtonosnog virusa nazvanog NCoV kontaktom među ljudima, izazvala je priličnu paniku širom svijeta. Radi se o respiratornom koronavirusu koji pripada istoj obitelji patogena koji su izazvali i epidemiju SARS-a prije nekoliko godina.

Za sada je razina smrtnosti infekcije NCoV-om izuzetno visoka. Mortalitet je bio visok i tokom epidemije SARS-a i sa oko 20 posto smrtnih slučajeva bio je značajno veći nego što se u početku mislilo.

HIJEROGLIFI FARAONA MEMFISA

Koronavirusi mogu izazvati infekcije dišnih putova i kod životinja i kod ljudi. No, za sada još uvijek nije jasno je li riječ o mutiranom virusu ili o životinjskoj infekciji koja je uspjela prijeći na ljude.

Iz SZO-a su izrazili zabrinutost zbog mogućnosti da bi se novi *koronavirus* mogao značajnije proširiti. Od 2012. u Evropi i na Bliskom

SAUDIJSKA PREPORUKA: ODGODITI HADŽ I UMRU!

Koliko je ozbiljna opasnost od virusa NCoV, kojeg zovu i MERS, pokazuje vijest da je Saudijska Arabija polovinom jula preporučila starijim i hronično bolesnim muslimanima da ove godine ne obavljaju hadž da se ne bi zarazili.

Hadž ove godine pada u oktobru, ali se preporuke saudijskog Ministarstva zdravstva odnose i na one koji žele obaviti *umru* ili *mali hadž*. Na listi onih kojima se predlaže da odgode ovogodišnji hadž ili umru su stariji i oni koji pate od hroničnih bolesti, poput srčanih, bubrežnih, disajnih bolesti i dijabetesa, potom ljudi sa slabim imunitetom, djeca i trudnice.

istoku zabilježena su 33 potvrđena slučaja zaraze, a 18 oboljelih je umrlo. Ovaj *koronavirus* prvobitno je otkriven u Saudijskoj Arabiji i Jordanu, a proširio se u Njemačku, Veliku Britaniju i Francusku. Ono što najviše zabrinjava znanstvenike iz SZO-a je činjenica da različiti *klasteri* zabilježeni u brojnim zemljama, sve više potvrđuju hipotezu da se novi *koronavirus* može prenijeti bliskim kontaktom među ljudima.

Virusi su najvjerojatnije stari koliko i sam život na Zemlji, a prvi poznati zapis o virusima ili, bolje reći bolestima za koje se danas puzdano zna da ih izazivaju virusi, nalazi se u hijeroglifskim zapisima faraona **Memfisa** iz 1400. godine prije Krista.

Još u stara vremena dolazilo je do povremenih izbijanja epidemija pojedinih bolesti izazvanih virusima, ali su uglavnom epidemije bile lokalno ograničene. Međutim, u novije vrijeme, povećanjem protoka ljudi i razmjene roba široke potrošnje širom svijeta, sve je češća pojava pandemija, koje rijetko koji dio planete ostave ➤

ZAIR EBOLA NAJSMRTNOSNIJA

Trenutno je poznato pet tipova virusa *ebola*, od kojih nisu svi jednako opasni.

Najsmrtonosniji među njima je takozvani *Zair ebola* tip, koji je sa prosječnom smrtnošću od 83 posto oboljelih najsmrtonosniji patogen zabilježen u povijesti, a na tu temu je snimljeno i više filmova katastrofe.

Posebno je opasan obzirom da još uvijek nije pronađeno nikakvo prikladno cjepivo kao ni način liječenja. Cjepivo je teško razviti pošto postoji opasnost da se kroz rekombinaciju gena stvori još opasniji soj.

Posljednja zabilježena epidemija ebole zabilježena je prošle godine u Demokratskoj Republici Kongo, gdje je prije stavljanja zaraze pod kontrolu, umrlo oko 50 ljudi.

nedirnutim. Zaražena osoba u samo nekoliko sati, što je mnogo kraće od perioda inkubacije, avionom može stići sa jednog kraja svijeta na drugi i tako i ne znajući, opasni virus prenijeti hiljadama kilometara daleko.

Sigurno se mnogi još dobro sjećaju posljednje velike epidemije *velikih boginja* odnosno *Variola Vere*, koja je izbila u Evropi ili, preciznije, u bivšoj Jugoslaviji, u jednoj beogradskoj bolnici 1972. godine. Sve je počelo kada je Albanac **Ibrahim Hoti**, koji je smatran *nultim pacijentom*, otišao na hadž u Meku, odakle se vratio zaražen tada nepoznatom bolešću. Naime, u prvi mah niko nije niti posumnjao da se radi o velikim boginjama, obzirom da se već dugo smatralo da je ovaj opaki virus potpuno iskorijenjen.

DVA PORAZA VARIOLE VERE

Dok se shvatilo o čemu se radi, već je bilo kasno. Prema tadašnjim statistikama, 175 ljudi je bilo zaraženo, po zvaničnim podacima 35 ih je umrlo, dok je čak 18 miliona građana Jugoslavije bilo vakcinirano protiv ove bolesti. Po nekim mišljenjima, broj zaraženih i umrlih je bio i veći, međutim, zbog političkih razloga prave cifre nikada nisu objavljene. Naime, u pitanju je bila *zaštita ugleda* koji je u to vrijeme Jugoslavija uživala u svijetu.

Po nekim podacima, od posljedica ovog virusa samo je u 20. stoljeću umrlo između 300 i 500 miliona ljudi, dok je u ranijim povijesnim razdobljima, prije nego što su razvijeni cijepljenje i moderni lijekovi, *variola* bila daleko smrtonosnija, pa je čak imala i bitan utje-

caj na povijest.

Nakon epidemije iz 1972., virus velikih boginja konačno je u cijelom svijetu iskorijenjen 1977. godine i od tada se izolirani uzorci čuvaju u samo dvije laboratorije, jednoj u SAD-u i jednoj u Rusiji.

Iako je ovaj opasni virus iskorijenjen, svijetom ipak i dalje haraju drugi, manje ili više smrtonosni virusi, a po procjenama Svjetske zdravstvene organizacije, njihovo iskorjenjivanje čini se skoro nemogućom misijom.

Posebnu opasnost predstavljaju virusi koji prelaze sa ljudi na životinje ili obratno, te tako mutiraju u nove i otpornije oblike. Tako se u posljednjih desetak godina pojavilo nekoliko *novih* virusa, poput ptičije ili svinjske gripe. Kada god se pojavi *novi* virus ili kada izbije neka pandemija, pojavljuje se i sasvim opravdana panika. Naravno, nije dobro paniku podgrijevati, ali nije se loše ni prisjetiti nekih od najvećih pandemija zabilježenih kroz vrijeme, ako ništa drugo, onda da se ne bi potcijenila trenutna situacija.

Stoga, donosimo vam pregled nekoliko najsmrtonosnijih zabilježenih pandemija.

PENELOPONESKA POŠAST

Prvu pandemiju zabilježenu u povijesti, nazvanu *Peloponeska pošast*, opisao je grčki povjesničar **Tukidid** 430. godine prije Krista. Pojavila se tokom Peloponeskog rata između Atene i Sparte, a usmrtila je najmanje 30.000 Atenjana, što je, po povijesnim podacima, bilo sko-

ro dvije trećine stanovnika. Tukidid je o bolesti zapisao da su *zdravi ljudi odjednom dobili temperaturu u glavi, crvenilo i upalu u očima, unutrašnji dijelovi tijela poput grla i jezika postali su im krvavi i iz njih se širio neugodan zadah. Potom je došao kašalj, proljev, grčevi i čirevi na koži. Sačica je preživjela, međutim, i oni su ostali bez prstiju, vida ili čak spolnih organa*. I pored ovako slikovitog opisa, bolest koja je desetkovala Atenjane ni do danas nije identificirana.

AURELIJEVA KUGA

Grčki liječnik **Galen** opisao je 165. godine nove ere pandemiju nazvanu *Aurelijeva kuga*, za koju se danas vjeruje da je bila pandemija velikih boginja, koju su iz Mezopotamije u Rim donijeli vojnici. Bolest je nazvana po **Marku**

Aureliju Antoniju, jednom od dvojice rimskih careva koji su od nje i umrli. Na vrhuncu pandemije, od bolesti je dnevno u Rimu umiralo oko 5.000 ljudi, a ukupno je odnijela oko pet miliona života.

JUSTINIJANOVA KUGA

Između 541. i 542. godine u Bizantskom carstvu se pojavila bolest koja je nazvana po caru **Justinijanu I.** U Konstantinopolisu je od nje svakodnevno umiralo oko 10.000 ljudi. U nedostatku vremena i prostora za pokop, tijela su ležala na ulicama grada, a do kraja pandemije populacija grada je prepolovljena. Bila je to prva pandemija kuge koja je kasnije više puta poharala čovječanstvo i odnijela više od 200 miliona života.

CRNA SMRT

Nakon Justinijanove, najstrašnija pandemija kuge zabilježena je u 14. stoljeću. Opisana je kao *Crna smrt*, a niko pouzdano ne zna odakle je stigla. Vjeruje se da su je donijeli putnici u trgovačkim karavanima, a odnijela je oko 25 miliona života, odnosno četvrtinu tadaš-

nje evropske populacije. Pojavila se u tri oblika: *bubonska*, *plućna* i *septicemična*. Posljednji put zabilježena je 1855. godine kada se iz Kine proširila u Indiju, Afriku i Ameriku. Kuga je službeno iskorijenjena 1959. godine.

ŠPANJOLSKA GRIPA

U martu 1918. godine, na samom kraju Prvog svjetskog rata, u američkom vojnom logoru u Kansasu otkriven je izuzetno opasan soj gripe. Samo šest mjeseci kasnije ovaj virus gripe proširio se svim kontinentima

NAJVEĆE PANDEMIJE GRIPE

1918. godine - Španjolska gripa

Broj oboljelih: više od 500 miliona

Broj umrlih: 50-100 miliona

Virus: H1N1

1957. godine - Azijska gripa

Broj oboljelih: nepoznat

Broj umrlih: između jednog i četiri miliona

Virus: H2N2

Zanimljivost vezana za ovu gripu jest da se ona pojavila u godini kada je prvi put proizvedeno i primijenjeno cjepivo protiv gripe, 1968. godine - Hongkonška gripa

Broj oboljelih: nepoznat

Broj umrlih: oko jednog miliona

Virus: H3N2

Najblaža od tri pandemije u 20. stoljeću, najviše su umirali ljudi iznad 65 godina i hronični bolesnici, a oslabljeni virus javljao se u još dva navrata.

i zarazio oko milijardu ljudi, odnosno oko 50 posto tadašnje populacije, a ubio izme-

đu 50 i 100 miliona ljudi. Zanimljivo je da ime *Španjolska gripa* nije dobila po izvoru, već zato što je ondje u nedostatku cenzure zbog rata dobila najveću medijsku pozornost.

HIV

Jedno od najsmrtonosnijih virusnih oboljenja današnjice je svakako AIDS, koji je od 1981. godine do danas usmrtio 25 miliona ljudi. I

pored učinkovitijeg liječenja, u mnogim područjima svijeta epidemija AIDS-a pogađa oko 8.500 ljudi dnevno. SZO procjenjuje da

s virusom HIV-a živi između 36,7 i 45,3 miliona ljudi, od toga 570.000 djece. Broj zaraženih raste u većini dijelova svijeta uprkos energičnim strategijama prevencije. Podсахarska Afrika daleko je najugroženije područje s gotovo 28,9 miliona zaraženih, a slijede je južna i jugoistočna Azija.

(pripremio d. b.)

PTIČJA GRIPA

Ptičja gripa je zarazna bolest ptica koju uzrokuju pojedini sojevi virusa vrste *Influenzavirus A*, koji je izuzetno varijabilan i podložan stalnim genetskim promjenama te se pojavljuje u velikom broju podtipova i sojeva, od kojih samo manji broj dovodi do izražene bolesti u ptica.

Jedan je takav patogeni soj, podtipa *H5N1*, prvi put zabilježen 1997. u Hong Kongu i od tada se proširio velikim dijelom Azije i istočne Evrope.

Kao i kod nekih drugih sojeva ptičje gripe, za patogeni soj *H5N1* zabilježeni su izolirani slu-

čajevi infekcije ljudi, njih nešto više od 120 u zemljama jugoistočne Azije, od kojih je polovica završila smrću oboljelih.

Iako u tom obliku virus nije bio posebno opasan za ljude jer se nije prenosio sa čovjeka na čovjeka, mnogi virolozi upozoravali su na veliku mogućnost promjene u genetskom sastavu soja kojom bi postao prenosiv među ljudima, što bi moglo dovesti do pandemije.

Bojazan virologa se ostvarila početkom ove godine otkrivanjem virusa *H7N9*, jednog od najsmrtonosnijih virusa s kojima su se liječnici susreli posljednjih nekoliko godina. Otkada je otkriven, ovim virusom je u Kini zaraženo 108 ljudi.

U prodaji
knjiga Avde Huseinovića

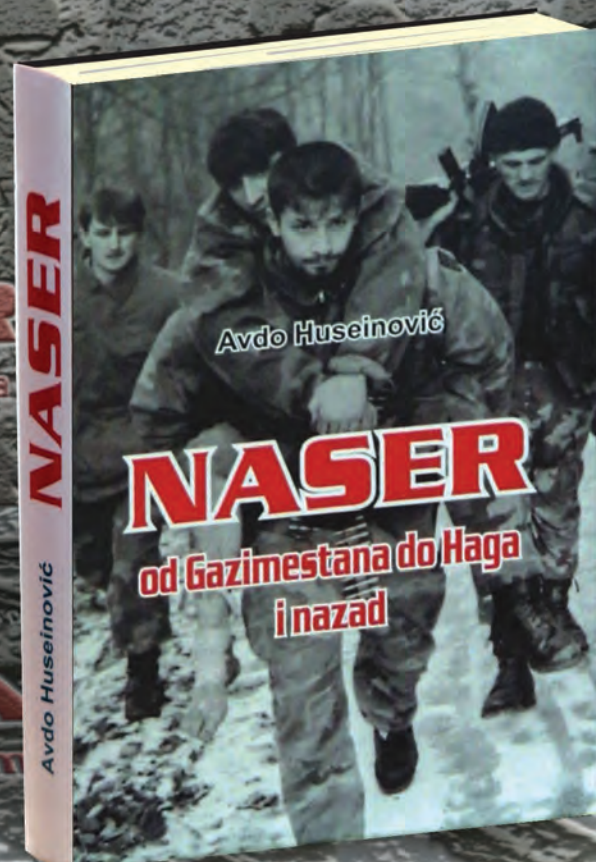
Izdavač:

Udruženje za zaštitu
istorijskih vrijednosti:

«HABER»

kontakt osoba: Edo Hadrović

NASER
od Gazimestana
do Haga i nazad

CIJENA 30KM. Narudžbe na 062 257 281, 061 202 019, 061 450 546, udruzenjehaber@yahoo.com

TRAGOM PRIZEMLJENJA DUGO OČEKIVANOG, DUGO HVALJENOG, SKUPOG I DA LI I OPASNOG DREAMLINERA

Želite li letjeti u

Litij-jonske baterije, koje su spustile na tlo sve boeing 787s, tek su dio niza sitnica koje su se kvarile na velikim putničkim avionima i ako i nisu vodile do mrtvih putnika, svakako su skupo koštale proizvođače

NOĆNA MORA DREAMLINERA

Boeing 787s, poznatiji kao *Dreamliner*, godinama je najavljivan i predstavljan kao revolucionarna letjelica, a razvoj cijelog projekta je, prema pretpostavkama, koštao impresivne 32 milijarde dolara.

Cijena jedne letjelice se kretala u rasponu od 205 do 245 miliona dolara. a do trenutka kada

je u oktobru 2011. godine imao prvi komercijalni charter let, Boeing je već imao rekordne 873 narudžbine od 57 različitih kupaca.

Zbog više incidenata sa litij-jonskim baterijama, sredinom januara ove godine sve letjelice ovog tipa su prizemljene širom svijeta, a avion iz snova se pretvorio u najveću noćnu moru. Tako se ni poslije 110 godina od historijskog leta braće Wright, unapređivanje putničkog vazdušnog saobraćaja nipošto ne može nazvati rutinskim poslom.

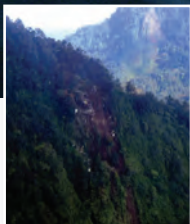
KRVAVA PREMIJERA RUSKE UZDANICE

U maju prošle godine, prilikom demonstracionog leta najnoviji ruski civilni avion *Sukhoi Superjet 100* udario je u planinski vrh u Indoneziji. U toj nesreći stradalo je svih 45 putnika.

Ipak, uprkos tragičnoj premijeri, ruska uzdanica nije dugo ostala prizemljena, jer je analiza pokazala da je avion bio ispravan,

pa je već poslije nekoliko mjeseci počela isporuka mnogim zemljama.

PATNJA NAJVEĆEG NA SVIJETU

Ništa više sreće sa *superjumbom* Airbus A380s, najvećim putničkim avionom na svijetu, nije imao ni evropski proizvođač aviona Airbus, koji je, inače, prošle godine titulu vodećeg svjetskog proizvođača prepustio *Boeingu*.

Premijera A380s čekala se čak šest godina, duplo duže nego što je planirano. Na ovom avionu je po prvi put primijenjen *double-decker* dizajn u ovako velikom obimu na putničkoj letjelici. Proizvodnja je, međutim, značajno kasnila zbog brojnih problema sa instalacijama, složene kabinske konfiguracije, te spore montaže,

što je zbog nestrpljivosti prijevoznika dovelo do brojnih otkazivanja narudžbi.

Nakon što je Airbus konačno isporučio prve A380-ke, na jednom avionu u floti australskog prevoznika *Qantas* krajem 2010. došlo je do eksplozije motora.

Istraga koja je uslijedila poslije ove nezgode, koja se pukom srećom završila bez žrtava, otkrila je i određene pukotine u krilima, što je potom dovelo do novog kruga skupih popravki.

BROJNI PROBLEMI ČUVENE DESETKE

Čuveni *McDonnell-Douglas DC-10*, na scenu je stupio krajem šezdesetih godina prošlog stoljeća, a u komercijalnu upotrebu je ušao 1971. godine.

Samo godinu dana kasnije *DC-10* *American Airlines* je prilikom polijetanja sa aerodroma u *De-troitu* izgubio stražnja kargo vrata. Iako se avion nije srušio, bilo je vrlo blizu.

Istražitelji su otkrili ozbiljan problem u dizajnu, nakon čega su na nekim avionima te greške ispravljene, dok na drugima nisu. Problem sa vratima je naveden kao glavni uzrok pada *Turkish Airlines*ovog *DC-10* na letu 981, 1974. godine kada je poginulo svih 346 putnika i članova posade.

Pet godina kasnije, 25. maja 1979., na čikaškom *O'Hara* aerodromu se ruši još jedan *DC-10*, na *American Airlines*ovom letu 191, kada strada 258 putnika, 13 članova posade i dvoje ljudi na aerodromu.

Do napada 11. septembra, ovo je bila najveća avionska nesreća u SAD. Poslije ove tragedije je američka Federalna vazduhoplovna administracija *FAA* naredila prizemljenje svih desetki do daljnjeg.

BRZI I NESIGURNI COMET

Fatalne nesreće i incidenti zamračile su historijski značaj *De Havilland*-

MUNJA SE BOJI MUNJA

Ništa manje problema nema ni i u vojnoj avijaciji. Tako je prije nekoliko dana objavljeno da američki lovci posljednje generacije *F-35* ne mogu letjeti u blizini olujnih oblaka, jer bi munje mogle izazvati eksploziju rezervoara.

Da ironija bude veća, ovaj multifunkcionalni lovac je poznat pod imenom *Lightning II* - munja.

Ova uzdanica kompanije *Lockheed Martin* je najskuplji projekat u historiji *Pentagona* koji se

procjenjuje na impresivnih 1,5 triliona dolara. Zbog ionako brojnih problema i stalnih odgađanja, prvobitna cijena letjelice je konstatno rasla i već sada se, u zavisnosti od verzije, približila iznosu od skoro 250 miliona dolara.

To je, između ostalog, dovelo do toga da i neke zemlje koje su još davno stale u red za kupovinu ovog aviona, sada revidiraju prvobitne planove. Neke kroz generalno otkazivanje nabavke, a neke kroz smanjenje...

ovim avionima?

BOEING STVARNO IMA PROBLEMA

Na tri Boeingova aviona ovog jula registrovani su incidenti. u prvom, 12. jula, ponovo je glavnu ulogu imao 787 Dreamliner, etiopskog *Etiopian Airlinesa*, koji se prazan zapalio na londonskom aerodromu *Hitrow*. Uzroci požara i dalje se istražuju, flota *Dremlinera* ovaj put nije prizemljena. Agencije su objavile da je već na vijest o ovom incidentu vrijednost dionica *Boeinga* na Njujorškoj berzi pala za 6,7 odsto.

Samo pet dana kasnije, u Los Angelesu je zaustavljeno polijetanje *Boeinga* 777 aviokompanije *Asiana Airlines* zbog curenja ulja. Isti tip aviona iste kompanije srušio se devet dana ranije nakon na aerodromu u San Franciscu. U tom 777 bilo je 307 putnika i članova posade, poginule su tri djevojke, a povrijeđeno je više od 180 putnika i članova posade. Agencije su podsjetile da je polijetanje još jednog *Boeinga* 777 *Asiana Airlinesa* sa aerodroma u San Franciscu, ponovo zbog curenja ulja, zaustavljeno i 2. juna ove godine.

vog *Cometa*.

Comet je bio prvi putnički avion sa turbomlaznim motorima, a u upotrebu je ušao davne 1952. godine.

Međutim, zbog nekoliko fatalnih nesreća, ali i onih bez većih posljedica, *Comet* je često punio novinske stupce crne hronike.

Istrage su pokazale da se radi o projektnoj grešci, odnosno o slaboj konstrukciji trupa i krila.

Iako je zbog brzine i komfora bio omiljen među klijentima, zbog če-

stih prizemljenja radi istraga i negativnog publiciteta, sudbina *Cometa* je bila vrlo brzo zapečaćena.

Tržište je vrlo brzo preuzeo prvi *Boeingov* mlaznjak 707,

popularni *Seven-o-seven*.

(z. č.)

VELA

Obrtnička radnja

Proizvodnja:
kuhinja
plakara
komoda

kancelarijskog namještaja

NAMJEŠTAJ PO MJERI I ŽELJI

Velić Džihad
Tel: 061 271 114
Fax: 033 776 942

Trešnje 7
71000 Sarajevo
Bosna i Hercegovina

kozmetički
studio **Biba**

U njemu ćete naći spoj istočnjačke prirode, mudrosti i tradicije sa vrhunskim kozmetičkim i dermatološkim dostignućima Zapada.

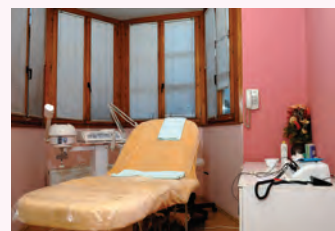
Zajedničkim harmoničnim radom dermatologa, kozmetičara i obrazovanog fizioterapeutskeg osoblja sa diplomama iz BiH, Njemačke, Francuske, Malezije i SAD, u centru "Biba" postižemo vrhunske rezultate.

Ovdje se paralelno koriste prirodni preparati i preparati najpoznatijih svjetskih kozmetičkih kuća.

U centru vlada spoj smirujuće, opuštene atmosfere i visokoprofesionalnog rada.

Zahvaljujući svemu ovome uspijevamo pomoći u postizanju zdravlja i ljepote Vaše kože i tijela.

Time se postiže i harmonija koja je u vremenu u kome živimo toliko dragocjena i koja se odražava na sve aspekte života.

Medresa 3, Bistrik, Sarajevo, tel. 033 447-544, 033 232 899

Francuska nije jedina zapadna država koja je nošenje burke stavila van zakona, ali iz nekog razloga u njoj na to kontroverzno pravilo ima više reakcija nego u drugim zemljama. Reagovanja traju već nekoliko godina, još od prvog spomena mogućnosti uvođenja takvog zakona, a sad se, pored ozbiljnih javnih debata, o tome već priča i doista opušteno.

STRAŠNI ŽENSKI VEO

Taj zakon, ali i određeni nivo ksenofobije koji se posljednjih godina osjeća u Francuskoj, poslužio je kao inspiracija Samiji Orosemane, sve popularnijoj pariškoj *stand-up* komičarki političko-društvenog usmjerenja. Već nekoliko godina ona po pariškim klubovima izvodi svoje imitatorske satirično-ironične monologe.

Orosemaneova imitira francuske političare, šoviniste, licemjere, pa onda i muslimanske ekstremiste, tako se izrugujući rasizmu i fanatizmu. Pozive za nastupe prima podjednako i od vlasnika malih klubova i od upravnika velikih dvorana. Kritike medija o njenim nastupima i vicevima su bile, barem donedavno, većinom pozitivne. Naime, Orosemaneova je dobila poziv da sa još nekoliko francuskih komičara nastupi u prestižnoj pariškoj *Olimpiji*, te ga je bila prihvatila, a onda je ponudu odbila na sam dan nastupa. Kao razlog je navela da je u posljednji tren saznala da su sponzori nastupa izvjesne organizacije koje finansira izraelska vlast, te da dio prihoda odlazi u Izrael.

Njeni prijatelji i rodbina su se čudili toj odluci jer znaju da nastup u *Olimpiji* omogućava ubrzani uspjeh u karijeri, ali je Samia Orosemane ostala dosljedna svojoj odluci. Iako su joj pojedini mediji nakon toga okrenuli leđa, popularnost joj ipak nije opala, a počela je nastupati i izvan Francuske. Tako je u švajcarskoj Lozani nastupila sa Samirom

SAMIA OROSEMANE, FRANCUSKA STAND-UP KOMIČARKA KOJA ISMIJAVA RASIZAM

Simbioza ajkule i

Otkako sam upoznala prve Bosance, neki moji arapski prijatelji hoće da upoznaju ženu svog života u Bosni, pogotovo muslimani koji su shvatili da tamo ima dosta plavokosih muslimanki. A bude i Arapkinja koje bi rado upoznale plave Bosance...

INTEGRACIJA

Samia Orosemane ponekad svoje poruke o problemima emigranata ili o ksenofobiji iz francuskog stavi i u kontekst Evropske unije, pa na sebi prikazuje tzv. vizuelnu integraciju svog identiteta sa EU.

Nosi tako, naprimjer, sa sobom torbu na kojoj piše *Brisel*, dok je istovremeno odjevena u tradicionalnu nošnju Magreba, jer su njeni roditelji porijeklom sa Sjevera Afrike, a ona je rođena i odrasla u Parizu.

Na sceni

IZAM, KSENOFOBiju, ŠOVINIZAM, EKSTREMIZAM, FANATIZAM

e i kabrioleta

Aličem, Bosancem koji tamo živi i bavi se *stand-up* komedijom, koji ju je zainteresovao i za bosanske komedije o kojima do tada nije znala ništa.

Većina njenih nastupa počinje tako što pokrivena burkom ulazi među publiku da je, na karikiran način, isprepada. Između svojih nastupa, našla je vremena da čitaocima *Star*ta BiH odgovori na nekoliko pitanja, među kojima je bilo i ono o tome koje od njenih skečeva publika vidi kao najprovokativnije.

- Mislim da je to ono kada izlazim na scenu i nosim na sebi ogrtač i veo. Oko vrata mi je baterijska lampa koja se pali u mraku da bljesne na moje smrknuto uo-

kvireno lice. Sve je popraćeno nepetom muzikom iz filma *Ralje*. To onda predstavlja karikaturu islama koji plaši ljude poput ajkule iz filma. Tada ih pitam: *Da li je to ono što vas plaši? Ne brinite, ja nosim kabriolet! Glava mi viri na krovu burke*. Valjda kabriolet ljudima nije toliko odbojan kao natkriveni automobil. Tako se krećem kroz njihove klišeizirane predrasude o *strašnim* ženskim velovima. Poslije toga skinem ogrtač i oni me vide u mojoj tradicionalnoj nošnji.

Kako publika reaguje na kraju predstave? Jesu li reakcije podijeljene ako je društvo šaroliko?

- Zavisi. Oni koji dolaze izvan francuskih muslimanskih zajednica se čude kako sam ih navela da se smiju svojim vlastitim strahovima. Unutar muslimanskih zajednica, bilo da su u Francuskoj ili nekoj drugoj zemlji gdje nastupam, uglavnom sam prihvaćena, ali ima i onih koji smatraju da pokrivena žena nema šta da traži na bini ili na ovakvoj vrsti scene općenito.

SIROTA SMIJESNO ZVUČI

Da li je rasizam u Francuskoj više usmjeren protiv Arapa, protiv Afrikanaca ili protiv muslimana?

- Ovdasnji rasizam je najprije išao prema Arapima. Valjda je to ostalo od vremena kolonizacije, jer i danas neki smatraju da Arapi nisu u stanju da zadrže svoju zemlju. Nakon toga je usmjeren ka muslimanima.

Kako svojim humorom balansirate između francuskog rasizma, ksenofobije, šovinizma i muslimanskog ekstremizma i fanatizma?

- Pa, nije to jednostavno, ali na kraju se otkrije da se ipak možemo smijati svima njima.

Šta mislite o francuskom satiričnom listu *Charlie Hebdo*, koji je objavio karikature poslani-ka Muhameda?

- Kao i sve novine, i oni samo žele stvoriti sebi uslove za biznis. To im je samo važno. U njihovom slučaju koristim onu staru izreku: *Psi laju a karavane prolaze*.

Nastupali ste sa Samirom Alićem u Lozani. Jeste li šta skotali od bosanskog humora?

- On se bavio zafrkancijom o emigrantskom snalaženju u Švajcarskoj. U predstavi se izruguje samom sebi kao *lošem momku*. Prva riječ na bosanskom koju sam naučila od njega, bila je *sirota*. Nisam odmah znala šta to znači, dok mi je nije preveo. Ne znam, nekako mi ta riječ smiješno zvuči u kontekstu priče o Bosancima. Smiješno se izgovara.

Koliko poznajete ili pratite političke turbulencije u BiH?

- Ne baš previše. Samo znam da, otkako sam upoznala prve Bosance, neki moji arapski prijatelji hoće da upoznaju ženu svog života u Bosni. Pogotovo muslimani koji su shvatili da tamo ima dosta plavokosih muslimanki, hahaha! A bude i Arapkinja koje bi rado upoznale plave Bosance. Inače, svima u Bosni mogu poručiti - donosite smijeh drugima oko sebe kad možete i gdje možete, jer smijehom ćete lakše predeverati sve teškoće. Ili, barem, skoro sve... ●

BOSNALIJEK, FDS: TAJNE DIONIČARSKE MAFIJE

BOSNA

NEZAVISNA INFORMATIVNA REVUIA

GODINA XIX | BROJ 871 | SARAJEVO 18.7.2013. | CIJENA 3 KM

ŠEMSUDIN MEHMEDOVIĆ

policajac, parlamentarac,
otpadnik od SDA,
osumnjičenik za
ratne zločine

SAM PROTIV SVIH

NE PLAŠIM SE
NI NOVIČA, NI
ZUPCA, NI HAPŠENJA

TVORNICI DNEVNIH VIJESTI

WWW.SLOBODNA-BOSNA.BA

USKORO
NATURE
ipa: hvala tvornici *****

www.slobodna-bosna.ba

ISSN 0354-5430 PRINTED IN BOSNA HERZEGOVINA

9783541430051 01871

ŽELJKO MALNAR, NOVINAR, ISTRAŽIVAČ, PUTOPIŠAČ, PUSTOLOV, SVJETSKI PUTNIK, AUTOR DOKUMENTARNA

Jedina sloboda koju poznajem jest sloboda duha i akcije. A ako apsurd poništava sve moje izgleda na vječnu slobodu, on mi time veliča slobodu moje akcije. To lišavanje nade i budućnosti uvećava moju potrebu za akcijom.

No, postavlja se pitanje: što znači život u takvom svijetu? Zasad ništa drugo nego ravnodušnost prema budućnosti. Vjera u smisao života predstavlja ljestvicu vrijednosti koju čovjek poštuje. Vjera u apsurd uči suprotno.

Da malo pojednostavim: Recimo da jedina prepreka, jedini promašaj u uspjehu, jest prerana smrt. Na taj način iz hrvatskog apsurdnog življenja izvlačim tri zaključka: svoj revolt, svoju slobodu i svoju strast. Tom igrom svijesti pretvaram u životno pravilo ono što je bilo poziv na smrt i odbacujem samoubojstvo!

VLASNIK KLJUČA FORT WORTHA

Citirani pasus objavio je na svom blogu u ponedjeljak, 9. januara 2006. **Željko Malnar**, novinar, istraživač, putopisac, pustolov, svjetski putnik, autor dokumentarnih filmova, TV-voditelj anti-showa, anti-političar, samoproглаšeni predsjednik izmišljene Republike Peščenica, koji je 9. jula 2013. umro u zagrebačkoj Klinici za plućne bolesti Jordanovac u 69. godini.

Biografi su zapisali da je Malnar rođen 12. aprila 1944. u Zagrebu, da je nakon završene gimnazije studirao medicinu i eksperimentalnu zoologiju.

"Za vrijeme studija oduševljava se genetikom i već kao dvadesetogodišnjak organizira svoju prvu ekspediciju u jedinu prašumu Europe - Perućicu. Sa te ekspedicije objav-

ljuje više zapaženih radova i taj posao ga sve više zaokuplja. Prijateljstvo s književnicima Marijanom, a posebno s Novakom Simićem, još više produbljuje njegovu znatiželju prema prirodi čovjeka i svijetu uopće. Druži se s tada mladim indolozima (dr. prof. Katičić, dr. prof. R. Iveković, dr. Ž. Matešić, dr. K. Bašić) i drugima s Filozofskog fakulteta u Zagrebu, što ga na kraju odvodi u New Delhi, gdje na *Indian Institute of Mass Communication* studira, zajedno sa studentima iz 18 zemalja Trećeg svijeta, novinarstvo za nerazvijene zemlje. No, poslije diplome ostaje u Indiji još punih 10 godina", može se naći na portalu *Životopisi*.

Tih deset godina različiti izvori koji se bave Malnarovim životom sažimaju na istu listu - istraživanja i ekspedicije po cijeloj Aziji na kojima nastaje mnoštvo različitih tekstova o tamošnjim narodima i njihovim običajima. Puno toga vidjeli su, zahvaljujući Televiziji Zagreb i emisijama **Saše Zalepugina**, gledaoci svih TV kuća iz sistema nekadašnje JRT, Jugoslovenske radio-televizije.

"U razdoblju od 1972. do 1976. godine, pored ostalog, studira i indijsku filozofiju u *ašramu* indijskog filozofa Swami Shama, što mu omogućava da dobije još bolji uvid u indijsko društvo. U Indiji radi i za strane producente (*Don Charnon, Canadian film ltd, Indian film division*) te za vladu države Rajastan, a 1977. vodi ekspediciju za zagrebačku televiziju pod nazivom *Put na istok*, koja doživljava veliki uspjeh. Od 1982. postaje zapovjednik profesionalnih ekspedicija, te radi za američku

Bila je to noć

I ja sam shrvan čovjek, običan jebivjetar koji je preživio svoj život i krvavo ga platio. Ja pristajem da vama govorim o tom životu samo zato da ugasite TV. Šta će vam televizija koja vas stavlja u bed, pitao je svoje podanike samoproглаšeni predsjednik izmišljene Republike Peščenica

MENTARNIH FILMOVA, TV-VODITELJ

FOTO: WEB

č odlaska

DŽIPOM U PROVALIJU

Željko Malnar nije mirovao ni pod stare dane. U crnim hronikama hrvatskih medija ostalo je zabilježeno da ga je u novembru 2005. Gorska služba spasavanja jedva spasila iz snježne oluje na ličkoj planini Lisac.

Malnar je s grupom prijatelja iz Zagreba i Like krenuo na vožnju off-road stazama, ali je u jednom trenutku sletio sa šumskog puta i zaglavljen je u autu ostao više od pet sati.

Ili, preciznije, jedan džip nije uspio savladati uspon ka vrhu Lisca, Malnar ga je vitlom pokušao izvući, pa su oba džipa otklizala prema dnu strmine, a sreća je što se na dnu nalazilo drveće koje je spriječilo propadanje u provaliju. Spasioci su rekli da je to bila jedna od zahtjevnijih akcija spašavanja.

instituciju *Institute of Ecotechnic*, sa sjedištem u Londonu. Za američku kompaniju *Tropic Ventures* vodi jednu od najvećih ekspedicija svijeta pod nazivom *Around the tropic world* od 1982. do 1986. i autor je dokumentarne serije sa te ekspedicije pod radnim naslovom *Journey to other worlds*. Sudjeluje i na speleološkim ekspedicijama koje postižu svjetske rezultate prihvaćene u znanstvenom svijetu, kao što je otkriće najduže čovječe ribice", bilježe *Životopisi*.

Malnar je, kažu hroničari, autor više od 70 do-

ŽELJEZOM PO GLAVI

Agencijska vijest iz Zagreba od 27. juna 2007. glasila je da je Manuel Kereši, koji je 27. februara te godine željeznom palicom udario u glavu Željka Malnara, na zagrebačkom Općinskom sudu osuđen na osam mjeseci uvjetnog zatvora. "Podsjetimo, Kereši je Malnara napao dok je popularni voditelj sjedio u kafiću *Kod Mike* na Peščenici. S leđa ga je udario palicom po glavi, a njegovu suradnicu Vesnu Kljaić, koja je sjedila s njim, poprskao je suzavcem. Nakon napada je pobjegao, te je uhićen u Osijeku dva mjeseca kasnije. Kereši je Malnara napao jer ga je isprovociralo gostovanje predsjednika Partije baranjskih Srba Rade Leskovca u *Noć*

kumentarnih filmova i reportaža iz Turske, Jordana, Iraka, Irana, Afganistana, Pakistana, Indije, Šri Lanke, Maldiva, Tajlanda, Paname, Portorika, Ekvadora, Samoe, s južnoga Pacifika, Novih Hebri-da (Vanuatua), Salomonovih Otoka... Za to je dobio mnoga svjetska priznanja, ali i, 1986. godine, od gradonačelnika **Boba Bolana** kao nagradu za *zblizavanje kultura i naroda*, ključeve grada Fort Wortha u američkoj državi Teksas. Bio je, kažu biografi, i jedini stranac sa titulom *seiuli*, poglavica koji govori, polinezijske države Samoa.

KAKO ŽENE PADAJU

Impresivno, čak i ovako pobrojano, suhoparno, bez onih sitnih detalja koji živote ljudi kakav je bio Željko Malnar ponekad čine i pravo komplikovanim. Gdje drugačije, naime, smjestiti pravno-

formalnu sitnicu iz prošlog života i prošle države, zabilježenu negdje u podsvjesti tadašnjeg novinara početnika fasciniranog putopisima i reportažama, koju je Malnar pričao Zalepuginu u nekom od njegovih *Nedjeljnih popodneva*?

Tadašnja SFRJ imala je nekakvo ograničenje da se ne smiju registrovati motori sa više od 500 kubika. Malnar je imao, putovao je na njima, dva od po 700 kubika, držao ih je negdje u Italiji, Gorici ili Trstu, i pričao da mu je žao što se samo na njima ne može provozati Jadranskom magistralom. Jer, motor sa stranim tablicama nije smio voziti,

noj mori", glasila je vijest.

Hroničari bilježe da je to bio prvi slučaj da prebije Malnara zbog emisije, iako je prijatniji bilo i ranije. I žestoki udarac u glavu je Malnar, koji je zbog toga u bolnici proveo 13 dana, komentarisao na svoj način: *Nije to ništa novo, doktori su rekli da mi je to još od pete godine*.

Na dan njegovog izlaska iz bolnice u hrvatskim su se medijima pojavile i priče o *možućoj pozadini napada* povezanoj s Malnarovim *vannovinarskim aktivnostima* izazvane tvrdnjom da je svjedok napada bio i izvjesni *Hervé Rousseau*, povezan s francuskim vojnim kompleksom s kojim ga je povezala, navodno, Vesna Kljaić. Te priče, međutim, nikad nisu potvrđene...

kod kuće ga tad nije mogao registrovati...

Kasnije jeste. Kasnije mu je jak motor bio službeno prevozno sredstvo po njegovoj *Republici Peščenica*, koju je u vrijeme opšteg otcjepljenja svih od svih i on otcijepio od Zagreba. Priče o životu u *Republici Peščenica* svekolika zainteresovana javnost mogla je skoro 18 godina, od oktobra 1992. do juna 2010, pratiti svugdje gdje je dolazio zagrebački tjednik *Globus* i gdje su dopirali i prenošeni signali zagrebačkih televizija OTV i Z1.

Zbog tih priča, poznatih i kao *Nightmare Stage*, *Noćna mora Željka Malnara*, OTV je početkom 2005. godine skoro izgubila koncesiju. Sažetak, otprilike, glasi da je u emisiji prikazan dio porniča *Kozjak*, da je nakon žalbi gledalaca tadašnji glavni urednik OTV-a **Admir Čulumare**-

vić izjavio da je to Malnar sam uradio i da će on sam odgovarati ako se pokaže da je bio u sukobu sa zakonom, a Malnar je tad za *Novi list* izjavio da mu je cijela afera namještena i da žali kretenu koji je gledao emisiju i prijavio ga.

- Uopće mi nije neobično da se u državi poltrona okome na mene, ali se ne bojim da će nas skinuti s programa i ne vidim razlog da nas kazne zbog nekoliko prizora pušenja. Dijelove filma sam prikazao u edukativne svrhe. Meni je nevjerovatno kako žene padaju na takvu spiku i zato sam i prikazao *Kozjak* da ljudi to vide - pričao je Malnar.

Malnar ko Malnar, rekli bi ljudi koji su ga znali kad čuju njegovo tumačenje moralnih aspekata te priče: *Kozjak* se ionako svuda prikazuje, glavna glumica je obična starleta koja se za novac skida pred ljudima i svojim joj je potezom samo dao besplatnu reklamu koja će joj sigurno dobro doći, budući da se ne radi o nekoj studentici kojoj će to uništiti život...

- Cijelom situacijom se uopće ne zamaram jer se na televiziji svakodnevno mogu vidjeti puno gore stvari od onoga što sam ja prikazao... - govorio je Malnar.

Jedan od nekadašnjih junaka *Noćne more*, njegov prijatelj Denis Kuljiš, na vijest o njegovoj smrti zapisao je i da tko je Željko Malnar znaju ovdje svi, pa to ne treba objašnjavati, a onima koji ne znaju, ionako ne možeš objasniti.

"Za to bi ti trebao talent Ive Andrića i Michaele Palina, jer je čovjek bio toliko poseban da ga nitko tko nije iniciran u domaće misterije ne može shvatiti. Legao bi dobro u Dickensove *Pickwickovce*, a stvorio je hrvatski *Monty Python Show*. Tko bi drugi uživo u eteru na svoju erekciju okačio punu kantu vode", piše Kuljiš za *Index* u tekstu *Posljednje izdanje Noćne more: Ode Malnar preko Romanije*.

Kad bi neko danas imao video-zapis cijelog Malnarova televizijskog ciklusa, bio bi to, smatra Kuljiš, materijal korisniji za analizu sociolo-

ma - faustovski se zaljubio u svoje likove. On je Ševu, Cigana, Tarzana i sve ostale nesretnike koji su na *Stageu* sagorijevali, onamo plasirao da ih ismije, da mu posluže kao parabola gledateljske gomile koju je režim ponizio i zgazio ali, kako je Malnar, u dubini duše, romantik i revolucionar, vezao se za svoje proletere, jadnike i marginalce, pripadnike nove potlačene kaste nastale u tranziciji", piše Kuljiš.

Nisu to svi, naravno, gledali na Kuljišev način. Predsjednik Hrvatskog helsinškog odbora Žarko Puhovski je, recimo, 2004. intervenisao da se Malnaru ne dodijeli *Plaketa grada Zagreba*.

"Neprimjereno je da se dodijeli plaketa za tu emisiju u kojoj se beskrupulozno koriste hendikepirane osobe i širi rasizam. U *Noćnoj mori* se koriste ljudi koji su hendikepirani zbog svoje prošlosti, zbog bolesti ili ovisnosti. U više navrata jasno se izrugivalo i s Romima, a sve to nam se čini neprihvatljivo. Ljetos je za jednog ministra u Vladi rečeno da je nesposoban zbog svog židovskog, genetskog nedostatka što je u emisiji prošlo bez ikakvog komentara. Nije se reagiralo niti na više nastupa u kojima se o ljudima iz javnog života također govorilo u rasističkim kategorijama, pa iz toga slijedi da su gledatelji mogli čuti nedopustive rasističke stavove što smatramo pogrešnim. Ne smatramo da takve emisije ne trebaju po-

ON, MALNAR I

Svoj prvi blog Željko Malnar objavio je u petak, 9. decembra 2005. pod naslovom *Ja, Malnar Prvi*. I odmah dobio 129 komentara. Evo na šta...

Evo i mene. I to kao prvog pravog predsjednika koji je shvatio da je biti bloger posebna čast.

I koji zna da je vama čast što sam jedan od vas. I to onaj najbolji i najljepši!

Baš sjedim s Hampijem, Kemom i Tabom u Hampijevom luksuznom kafiću. Kemo me zamolio da mu, kao predsjednik suverene i suvremene Pešćenice, dopustim prolaz kroz moju državu.

Naravno da sam mu dopustio. Štoviše, organizirat ću mu pravi državnički tretman, što znači da će ga kroz moju državu pratiti sveukupna državna svita.

Ako budete dobri i poslušni, ako budete pokorno mahali repovima, dopustit ću vam da redovno gostujete u mojoj televizijskoj emisiji. I to svake subote.

Ako pak budete previše zajeblavali, jebat ću vam sve po biračkom spisku.

Sad samo zucnute, ako smijete.

- Tih je mjeseci rijetko izlazio i izbjegavao je druženja. Liječnici su mu rekli su mu pluća oštećena, te da mora promijeniti način života. Ni za živu glavu nije želio u bolnicu. Ljeto je proveo na Krku. Odmarao se, a morski zrak mu je godio. Prestao je pušiti i piti, a jede samo laganu hranu - otkrio je Braco.

Kasno?

- I ja sam shrvan čovjek, običan jebivjetar koji je preživio svoj život i krvavo ga platio. Ja pristajem da vama govorim o tom životu samo zato da ugasite TV. Šta će vam televizija koja vas stavlja u bed?! - kazao je Malnar u jednom svom monologu kojim je najavio gostovanje Miše Kovača u svojoj emisiji.

Zajedno s Bornom Bebekom,

danas profesorom na zagrebačkom Ekonomskom fakultetu, Malnar je 1986. izdao knjigu *Upotrzi za staklenim gradom*, koja je postala kulturna i doživjela pet izdanja u bivšoj Jugoslaviji. Hrvatski novinar Ivan Kegelj odabrao je dio iz te knjige i ponudio ga svojim čitaocima kao prijedlog za dostojan oproštaj sa, kako je zapisao, *najvećim jebivjetrom naših prostora*.

"Dan na umoru, nad Zagrebom upravo počinje oluja. Sa Sljemenom na nadirali prijeteci gusti oblaci ispunjeni dimom. Širili su se naglo ubijajući ostatke sunčeve svjetlosti. Ležao sam na krevetu u svojoj kući na Peščenici, polako pušeći cigaretu i gledajući u vrt kroz otvorena vrata. Zelenoplava lokvica vode u vrtu mijenjala je boje odražavajući gubitak svjetlosti neba koje se naglo smračivalo. Udaljena potmula grmljavina, na sjeveru blagi bljesak i zelena lokvica postala je crnom, jer se na nju sručio roj gustih blistavih kapljica kiše. Kroz vočke u vrtu probijali su se vretenasti kolutovi magle, puzili su preko ruža i plašljivo pokušavali ući u sobu rasplinjavajući se kao da se boje. Bila je to noć odlaska", napisao je Malnar. ●

TRAVESTIJA TV ŽURNALIZMA

U predratnom *Nedjeljnom popodnevnu* Saše Zalepugina, u seriji reportaža iz puštinja i prašuma, Željko Malnar je, između ostalog, donio i senzacionalno filmovano svjedočanstvo o susretu s izgubljenim indijanskim plemenom koje nikad nije vidjelo bijelog čovjeka.

"Tu smo vidjeli Malnara kako se rukuje s poglavicom odjevenim u iznošenu reklamnu majicu, dok zajedno stoje na engleskom travnjaku nekog parka u Rio de Janeiru. Ta travestija televizijskog žurnalizma, poput sarajevske *Top liste nadrealista*, najava je manične televizije koja će dominirati eterom u doba građanskih ratova početkom devedesetih godina. Prije nego je, sasvim spreman, dočekao to razdoblje, Malnar je s Bornom pl. Bebekom, sad profesorom na Ekonomskom fakultetu, i s pokojnom Karmen Bašić, nekoć šeficom Sorosova *Fonda Otvoreno društvo*, s kojom je bio u vezi, jednim fićom otputovao u Indiju, u potrazi za prosvjetljenjem. Usput su on i Bebek posjetili Babraka Karmala, komunističkog diktatora Afganistana. U New Delhiju ludo su se provodili sa Sanjayem Gandhijem i ostalom zlatnom mladeži indijske metropole, a po povratku napisali famoznu kastanjedovsku knjigu o potrazi za staklenim gradom koja je tiskana u nebrojenim nakladama", piše Denis Kuljiš.

gije tuđmanizma od cijelog programa HTV-a i novinskog arhiva *Vjesnika*, koji je državna agencija *Hina* bacila da trune u nekom vlažnom skladištu.

DAN NA UMORU

"Pošto se emisija do te mjere etablirala u svijesti auditorija da se prestalo voditi računa gdje su granice fikcije i zbilje, a fiktionalni protagonisti postali junaci u zbilji, Malnar se dogodilo ono što je neizbježno u takvim inscenacijama

stojati, ali smatramo da ne bi trebale biti nagrađivane", pisao je Puhovski.

Malnar je, naravno, odgovorio u svom stilu: U *Noćnoj mori* rade zdrave i normalne osobe, ali sam uvjeren da u Hrvatskom helsinškom odboru ima hendikepiranih...

Neki će reći da je i on sam posljednjih godina ipak bio hendikepiran. Njegov veliki prijatelj Braco Cigan u septembru 2011. otkrio je javnosti da je Malnar cijelu tu godinu kašljao i teško disao, ali da nije htio ići u bolnicu.

BiH u programu MEDIA 2007

ŠTA JE OSTALO OD 755 MILIONA EURA?

Vanjskopolitička inicijativa BiH pozdravila je potpisivanje Memoranduma o razumijevanju između Evropske unije i BiH o sudjelovanju u programu MEDIA 2007-2013, kojim je BiH i zvanično integrirana u audiovizualni sektor EU i prije nego je postala punopravna članica.

Program MEDIA 2007 specijalizirani je program EU za podršku audiovizualnom sektoru iz kojeg se podržava profesionalno usavršavanje, razvoj filmskih projekata, distribucija, prikazivanje i promocija filmova i audiovizualnih programa, te filmski festivali.

Sad se bh. redatelji, producenti, scenaristi i ostali koji se bave audiovizualnim djelatnostima mogu natjecati za dio od ukupno 755 miliona eura predviđenih za potporu produkciji, promociji i distribuciji evropskih audiovizualnih projekata u periodu od 2007. do 2013. godine.

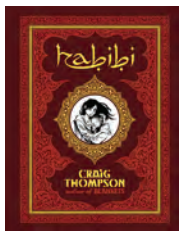
- Ovo je program koji podržava razvoj i distribuciju hiljada filmova godišnje, a cilj je jačanje evropskog audiovizuelnog sektora, povećanje cirkulacije evropskih audiovizuelnih djela unutar i van EU, te jačanje konkurentnosti evropske audiovizuelne industrije - kazala je Denisa Sarajlić Maglić, zamjenica ministra civilnih poslova BiH.

(s. a.)

Habibi, Craig Thompson ODLIČNA SIMBIOZA STRIPA I KNJIGE

Subjektivno, *Habibi* Craiga Thompsona je danas možda najbolja simbioza stripa i knjige zato što u djelu sa više od 600 stranica sa tvrdim koricama, Thompson nudi pravu pravcatu književnost u stripu.

To je teško objašnjiv, a uspješan spoj teologije, drame, emocija, parodije, duhovnosti, politike, ekologije i ljudske prirode.

Autor očigledno može biti stripadžija jednako koliko i književnik,

a *Habibi* je remek-djelo, jedno od onih čiju je fabulu teško ili nemoguće prepričati, jer je bolje, lakše i jasnije da je svako pročita i rastumači za sebe.

(a. t.)

Blind Man Blues, razni izvođači SAČUVALI I PUCKETANJE

Bluz slijepog čovjeka, kako prijevod naslova ove kompilacije kaže, zaista je posvećen slijepim muzičarima. Pošto se za blues smatra da crpi nadahnuće sa samog dna određenih emocija pretočenih u kreativni proizvod, ne bi nikome trebala biti čudna činjenica da je ovaj dupli album jedna od najuspješnijih blues kolekcija današnjice.

Jer, niko ne može slijepu osobu, pa još muzičara, bolje razumjeti od drugih slijepih muzičara.

Kada je *Blind Man Blues* sniman, a neke izvedbe su toliko stare da su presnimavane isključivo sa gramofonskih ploča, tonci su namjerno zadržali prateće zvučno pucketanje, da bi se osjetila draž slušanja prastarih ploča. Ponuda u kolekciji se kreće od izvedbi Raya Charlesa do numera Blind Lemon Jeffersona.

(a. t.)

Restauracija sarajevske džamije FERHADIJI VRAĆEN SJAJ

Ferhadija džamiji u Sarajevu, najmlađoj potkupolnoj džamiji u gradu sa kvadratnom osnovom, sagrađenoj 1561. godine, vraćen je stari sjaj nakon što su završeni konzervatorski i restauratorski radovi likovnog dekora njene unutrašnjosti.

Posao koji je započet u novembru 2011, urađen je u saradnji Medžlisa Islamske zajednice Sarajevo i švedske Fondacije kulturno naslijeđe bez granica, a jedan od njegovih važnijih segmenata bio je obrazovanje mladih stručnjaka volontera - arheologa, arhitekata, historičara umjetnosti i konzervatora, koji su bili intenzivno uključeni u cjelokupni proces.

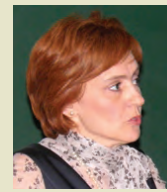
Glavni restaurator bio je Nihad Čengić. Sarajevska Ferhadija džamija je ime je dobila po Ferhad-begu Vukoviću Desisaliću, bosanskom sandžak-begu, a sa svojim haremom je od 2004. nacionalni spomenik BiH i pod zaštitom je države.

(s. a.)

Novi James Bond ZAUSTAVITI GARNERA!

Novi 24. nastavak špijunske franšize o Jamesu Bondu, čija je premijera najavljena za 6. novembar 2015, vjerovatno će biti sniman po romanu *Devil May Care* Sebastiana Faulksa iz 2008. Bonda će, to se zna, po četvrti puta glumiti Daniel Craig.

Knjiga, objavljena u povodu 100. godišnjice rođenja autora romana o agentu 007 Iana Fleminga, smještena je u 1967, a prati Bondovu borbu protiv kemičara dr. Juliusa Gornera, koji želi kontrolirati Britaniju, pa je svojevrstan nastavak djela *The Man with the Golden Gun*.

PREPORUKE

Amra Odobašić,
glasnogovornica
UKC Tuzla

OSEBUJNO

FILM: *Notting Hill*, Julia Roberts i Hugh Grant. Jednostavan život knjižara preokreće se nakon susreta sa poznatom glumicom. Hugh Grant, romantični i zbunjeni mladić, na osebujan način priča priču o ljubavi nemogućoj, jer dolaze iz dva različita svijeta.

CD: Snimljeni cd sa izvedbama Azura Odobašića, Bos Tech Records <http://www.beatport.com/artist/azur-odobasic/148824>; Zlatan Stipišić Gibonni Toleranca; Strah me da te volim Hari Mata Hari.

KNJIGA: *Alhemičar* Paula Coelho je izvanredna knjiga. Slijediti snove i imati hrabrosti da ih slijedite. Otkrivati stvarnost i ići u nepoznato ostvarujući želje. Promišljati o životu na jedan sasvim drugačiji način. I Derviš i smrt Meše Selimovića, djelo bez vremenskih okvira u kome je data univerzalna slika ljudske sudbine.

PREDSTAVA: *Malograđanska svadba* Narodnog pozorišta Tuzla.

WEB: www.bbc.co.uk i www.travelchannel.com.

Šta je Tito dobio OD DRAGULJA DO PORCULANA

Izložba *Carski darovi*, na kojoj su predstavljeni pokloni članova vladarskih obitelji Josipu Brozu Titu, bit će do 25.

augusta postavljena u beogradskom Muzeju istorije Jugoslavije.

Izložba predstavlja ekskluzivan izbor od 50 poklona koje je Tito dobio prilikom susreta sa članovima 18 vladarskih obitelji iz Evrope, Azije i Afrike. Među njima su engleska kraljica Elizabeta II, iranski šah Reza Pahlavi, grčki kralj Pavle, kambodžanski princ Sihanouk, etiopski car Haile Selasije...

Odabrani eksponati datiraju od 7. vijeka prije nove ere, sve do polovine 20. vijeka, a u njihovoj izradi korišteni su plemeniti metali, drago kamenje i najfiniji porculan.

NASTAVLJAK SA 15. STRANE

- To je ključno pitanje. Zato što mi imamo tako uređen politički sistem od samog kandidiranja, ustroja političkih stranaka, donošenja unutar-njih akata stranaka, ponašanja stranaka na političkom tržištu... Tu je suviše samovolje. Ja mislim da je rješenje donošenje zakona o političkom organiziranju u BiH na način da se definišu odnosi, okviri kako se stranke moraju ponašati, kakva unutarnja akta moraju imati, a ne da imamo na političkoj sceni političke lidere i stranke jednog, eventualno dva lica. Svi su takvi i onda zastupnik kojeg narod izabere odmah kontat: *Znaš, ako ja budem sa svojim stavom suprotstavljen mišljenju predsjednika, neću na sljedećim izborima biti na listi ili ću biti vrlo nisko.* To je način razmišljanja ljudi koji sjede u poslaničkim klupama, bez da preuzmu odgovornost, historijsku odgovornost za posao koji obavljaju. Sve dok je to tako, imat ćemo ovakvu situaciju, pitat će se samo politički lideri. Ja mislim da to nije uzus i da će progovoriti obični čovjek, jer ovo se ne može više trpiti.

Kako pokrenuti tu priču o stvaranju boljeg okruženja za privredu? Ako se dobro sjećam, Vi ste prije rata bili u grupi mladih inženjera

Sa advokatima nakon puštanja iz pritvora

koji su rušili tadašnjeg direktora UNICO Filtera Hakiju Užičanina zbog lošeg poslovanja, kriminala i stvari koje su danas stvarnost bh. ekonomije. Koliko Vam je ostalo tog interesa za ekonomiju?

- Nažalost, pitanje borbe protiv korupcije je pitanje svih pitanja BiH. Ne bi se politički lideri ponašali tako kako se ponašaju da nemaju neke ekonomske koristi u crnom, najcrnjem smislu riječi. Jer, danas je korupcija zahvatila svaku poru bosanskohercegovačkog društva i danas je sigurno, u to sam ubijeđen, mnogo više novca u crnim nego što je u zakonskim tokovima. A to odgovara samo onima koji imaju političku moć, jer oni taj crni novac mogu usmjeravati i uticati na njegove tokove. Ne mogu ovi koji nemaju političku moć. U meni je ostalo toga interesa za ekonomiju, ja sam i u komisijama za vanjsku trgovinu i carine, za promet i komunikacije, ja želim time da se bavim, međutim kad god ukažete na neki takav problem odmah dobijete po prstima i maltene ispadate neprijatelj države.

Analitičari smatraju da će najesen eksplodirati socijalna bomba. Koliko su ljudi u vlasti toga svjesni?

- Ja sam potpuno svjestan i, vjerujte, kada je ma-

SIPA HAPSILA BEZ NALOGA

Samo dan nakon što smo sa Šemsudinom Mehmedovićem razgovorali u njegovoj kancelariji u Parlamentarnoj skupštini BiH, u Sarajevu ga je uhapsila SIPA zbog, kako je saopšteno, *postojanja osnova sumnje da je počinio krivično djelo ratnog zločina.*

- Ja sam pročitao negdje da građani srpske nacionalnosti u općini Tešanj smatraju da je pronađeno oružje moje. Da to nije tačno potkrepljuje mnoštvo mailova, evo vam samo jedan od Slobodana koji mi piše da ne brinem, da ima još živih koji mogu potvrditi kakav sam bio u ratu. Napadi na Vas su napadi na sve one koji su se samo branili, a njima je sigurno krivo što su se i odbranili, pa bi sad da nastave u miru što nisu mogli u ratu, piše on - pričao nam je Mehmedović i pokazivao mailove.

Glasnogovornica SIPA-e Kristina Jozić je nakon hapšenja 19. jula rekla, između ostalog, da je Mehmedović, osim navodnih zločina nad Srbima koje je počinio 1992. i 1993. kao šef policije u Tešnju, kasnije vršio pritisak na svjedoke i istražitelje SIPA-e.

- Istragom je utvrđeno da su čak postojali spisi za likvidaciju određenih osoba, koji bi mogli utjecati na sami tok istrage. SIPA je sama provela akciju. Ne po nalogu Tužilaštva BiH, nego na osnovu svojih dokaza koje su prikupili u proteklih 10 mjeseci - kazala je Jozićeva.

Tužilaštvo BiH potvrdilo je da vodi istragu protiv Mehmedovića, potom da hapšenje nije izvedeno na osnovu naloga nadležnog tužioca, ali i da će svoje dalje poteze vući u skladu sa prikupljenim dokazima.

"Tužiteljstvo BiH ne želi i neće biti subjektom bilo kakvih međusobnih prepucavanja političkih i drugih dužnosnika u BiH", saopšteno je tokom tog dana.

Mehmedović je uhapšen 19. jula oko osam ujutro, a pušten isti dan oko 18 sati.

- Ovo je samo prvo poluvrijeme. Postoji drugo poluvrijeme i, naravno, produžeci. Nadam se dobrom ishodu - kazao je kratko on nakon što je izašao iz zgrade Tužilaštva.

Dan kasnije na pitanje novinara magazina Start BiH šta je drugo poluvrijeme, odnosno šta će on lično i, eventualno Parlament BiH uraditi povodom ovog skandala, bio je konkretniji.

- Iskoristit ćemo sve pravne mogućnosti da se ovakve stvari više ne događaju, da ja budem posljednji prema kome je učinjena nepravda i prekršen zakon. Iskoristit ćemo sve pravne mogućnosti da pokrenemo sve moguće inicijative za sankcionisanje odgovornih za stvaranje pravnog haosa u BiH - rekao nam je 20. jula Mehmedović.

tični broj bio okidač za izljev građanskog nezadovoljstva, radovao sam se tome bez obzira na to što sam bio sa druge strane, protiv koje se protestiralo. Nas nažalost sve poistovjećuju, ali sam smatrao da će to biti neki mali pokretač društvenih procesa u BiH. Ja bih bio srećan da se napravi prevrat i da dođu ljudi koji će ustrojiti državu, silom, ako treba, jer očigledno je da mi ne možemo napraviti bilo kakav politički dogovor niti u Parlamentu, a da ne govorim između političkih lidera koji se vrlo rijetko i sastaju. I, nažalost, onda su neki ispolitizirali te proteste i otišlo je to u vrlo krivom smjeru.

Dobro matični broj, ali evo i penzioneri u FBiH su zakazali za 24. septembar svoje proteste.

- Sasvim opravdano.

Ti ljudi više nemaju šta izgubiti jer ništa i nemaju.

- Ja ne govorim samo o nivou države, to je na svakom nivou - i entitetskom i kantonalnom. Ljudi koji imaju vlast se tako konformistički ponašaju u posljednjih nekoliko godina, oni se zaista ponašaju kao da su i budžet i sav svijet stvoreni samo zbog njihove pozicije, da oni imaju sekretarice, vozače, dobre automobile... Međutim, ja mislim da se ljudi u takvoj varijanti ponašaju vrlo neodgovorno spram obaveza koje su im povjerene, jer ovo je društvena funkcija, a ne radno mjesto. Ljudi to smatraju radnim mjestom - *ja ću provesti dan na radnom mjestu, uzimati ću platu, koliko uradim uradim, a ne moram raditi...* Zbog toga nam je nažalost tako, te navike su, nažalost, imali i neki ministri iz SDA, građani su to prepoznali i platili smo cijenu 2010. na izborima. To što je Zlatko Lagumdžija prevario narod sa državom za čovjeka, poslom za čovjeka, pravdom za čovjeka, to je drugo pitanje, zapravo napravio je puno gore...

To će on platiti na izborima 2014.

- On će to sigurno platiti.

Ali je pitanje, pošto ste zaista svi poistovjećeni i zaista više ne postoji razlika između poslanika, šta će biti ove jeseni? U oktobru 2014. će biti izbori, ali ko će dočekati te izbore?

- To je ključno pitanje. Iskreno se nadam i očekujem da će građani najesen progovoriti o svojoj državi, jer je očigledno da je država u pitanju i postoji opasnost od njenog potpunog urušavanja. Ako se raspadne onda postoji opasnost od haotičnog stanja, a u haosu se svašta može desiti.

Ima li država ikakve želje da se bar pripremi da traži odgovore na pitanja svojih građana?

- Kako postavljate pitanje: Ima li država? Koja država?

Parlament.

- Parlament... Neko ko je preuzeo odgovornost za upravljanje procesima u BiH, a to je ta parlamentarna većina *dva plus dva plus dva*. Ta šestorka treba dati odgovore na ta pitanja, a ne, recimo, ja. Odnosno, zastupnici te šestorke treba da svakodnevno sjede, da analiziraju situaciju, da donose neke prijedloge u Parlament, da predlažu Vijeću ministara poboljšanje situacije, ali očigledno da se naše kolege iz parlamentarne većine sastanu samo na dan komisija ili na dan održavanja sjednica Parlamenta. ●

VRANE, INTELIGENTNA BIĆA, DOBRO DRESIRANE PTICE ILI HOROR IZ HITCHCOCKOVIH FILMOVA (II)

Sposobne staviti se u KOŽU DRUGOG

U nekoliko brojeva podsjećamo vas na jedno od čuda prirode - ptice koje su toliko na lošem glasu da ih ljudi uglavnom izbjegavaju, a za to nema nikakvih razloga jer se od svih mogućih zlogrih mitova tačnim pokazao samo onaj da su kradljivice

FOTO: WEB

Vrane su, biološki, podvrsta gavrana, roda velikih ptica koji obuhvata 42 vrste. Wikipedia bilježi da se veći članovi roda u govornom jeziku često nazivaju gavranima, a manje vrste vranama, ali da to nema nikakvu biološku podlogu, jer ne postoji nikakva taksonomska podjela u tom smislu.

SPOSOBNE ZA PLANIRANJE

„Ovaj rod je prvi opisao Carl Linné u svom radu *Systema Naturae* iz 18. stoljeća. Porijeklo imena je latinski *corvus* što znači (crn kao) gavran. Specifičnom vrstom za rod smatra se obični ga-

vran (*Corvus cornix*); u istom djelu navode se i vrana (*C. corone*), crna vrana (*C. cornix*), gaćac (*C. frugilegus*) i čavka (*C. monedula*). Izvorno, u tom rodu je bila i svraka pod lat. imenom *C. pica*, dok nije kasnije izdvojena u zaseban rod. Danas rod obuhvata najmanje 42 recentne i najmanje 14 izumrlih vrsta“, navodi ovaj izvor.

Gavrani se, generalno, glasaju velikim brojem različitih glasova, nekim od njih se dozivaju, a neke koriste za sporazumijevanje, ali koje je koji još uvijek nije utvrđeno. Zna se, navodi ovaj izvor, da gavrani reagiraju na dozivanja, odnosno glasanje drugih vrsta. Pretpostavlja se da je to ponašanje naučeno,

OD SMRTI DO BOGATSTVA

Vrane su oduvijek, tvrdi se, bile povezane sa praznovjermjem. Vjeruje se da kada neko vidi jednu vrana, treba očekivati lošu vijest, ako se vide dvije vrane, to je znak sreće, a tri su vrane znak zdravlja. Skup od četiri vrane ukazuje na bogatstvo, a pet vrana simboliše bolest. Ako se, međutim, vrana sanja, to predstavlja smrt i tamnije aspekte karaktera. San također može ukazivati na prenoseću poruku iz svoje podsvijesti.

jer se regionalno razlikuje.

Ovaj izvor inteligenciju vrana, o kojoj smo pisali u prvom nastavku ovog feljtona magazina Start BiH, pripisuje kompletnom rodu gavrana. A vrane su, podsjetimo samo ukratk, u eksperimentima pokazale sposobnost planiranja kompleksnih radnji.

„Kod skrivanja hrane pokazuju vrlo veliku sposobnost pamćenja, ali i sposobnost staviti se u kožu drugog. Čini se da točno zna da je samo ono skrovište hrane sigurno, ako ga kod skrivanja nije nitko vidio. Pored toga, imaju iznenađujuću sposobnost učenja (npr. izradu alata, korištenje gradskog prometa za lomljenje ljudske orašastog voća...). Opažene su i snimljene kako u prometnoj gužvi čekaju na prečki od semafora da automobili dobiju zeleno svjetlo da bace orah, a zatim, kad se otvori zeleno svjetlo za pješake, slete na cestu i kupe jestive dijelove slomljenog oraha. Nedugo nakon što je opaženo ovo ponašanje, utvrđeno je da se u polumjeru od nekoliko kilometara od tog mjesta i drugi gavrani koriste istom metodom otvaranja oraha. To je protumačeno kao dokaz nevjerovatne sposobnosti učenja ovih ptica. Često se ove ptice mogu vidjeti i kako prate vukove ili druge grabežljivce da bi im, svojom zastrašujućom drskošću, u skupinama otele lovinu“, navodi ovaj izvor.

Drugi izvori navode da u Evropi žive samo dvije podvrste vrana koje se razlikuju samo po boji perja.

„Podvrsta koja pretežno nastanjuje sjeveroistok Evrope ima crno perje s plavkastim odsjajem (crna vrana), dok podvrsta sa jugozapada ima sivo tijelo s crnim krilima, crnim repnim perjem i crnom glavom. Mogu se pojaviti i hibridni oblici ove dvije podvrste koji su sposobni za razmnožavanje, a perje im može imati boje oba roditelja. Kljun je kod obje podvrste de-

TREĆI NE-PRIMAT

Naučnici tvrde da sve više shvataju da su vrane i njihovi rođaci nevjerovatno pametni, a opazili su da ove ptice nevjerovatno lako grančice, vlati trave, čak i svoja vlastita pera pretvaraju u alate. Otkriveno je da vrane mogu naučiti kako da bacanjem kamenčića u čašu podignu nivo vode da bi se napile, isto onako kako je opisano u Ezopovoj basni, ali i da tako mogu doći do hrane koja im je ostavljena u dubokoj praznoj staklenki. U prošlom broju prenijeli smo tabelu deset najpametnijih životinja po izboru naučnika, na ko-

jedno do kraja života. Ženka polaže četiri do šest jaja, na kojima roditelji leže 18 do 20 dana. Mladunci su čučavci, a letjeti mogu nakon četiri do pet sedmica - navode biolozi.

OPASNE ILI FASCINANTNE?

Ptice iz porodice vrana nisu specijalizirane i to im omogućava raznovrsnu ishranu, pravi su svejedi. Mnoge od njih jedu gotovo sve vrste hrane koje se mogu dočepati, a to uključuje i strvinu, jaja drugih vrsta, kao i mlade ptice. Pored toga, jedu i sjemenke i voće.

U Australiji su naučile kako jesti otrovnu žabu *Bufo marinus*. Brzim udarcem ptica okrene žabu na leđa, ubija ju kljucanjem, pa onda probija tanku kožu na trbuhu. Koža na tom dijelu tijela žabe nema žlijezde koje luče otrov jer ju one štite samo od napada odozgo...

Kako god, vrane, ali i cijeli rod gavrana od davnina privlače pažnju ljudi i dio su mitova, priča i bajki širom svijeta. Stari bogovi i kraljevi koristili su njihovu mudrost, inteligenciju i letačke sposobnosti, pa su, recimo, u nordijskoj mitologiji simbolizirali mudrost, a bog *Odin* na ramenima ima dvije vra-

joj je vrana bila peta. Na listi pet najpametnijih ne-primata na planeti vrana je treća, ispred svinja i oktopusa, a iza delfina i slonova.

- One su otkrivene u aktivnostima koje uključuju upotrebu oruđa, sposobnosti da sakriju i smještaju hranu od sezone do sezone, epizodne memorije i sposobnosti da koriste lično iskustvo da bi predvidjele buduća stanja. Jedna vrsta, *Nova kaledonijalna vrana*, bila je primijećena da koristi oruđe nalik na nož odronjeno sa oštrem ivice litice - dio je obrazloženja za ovako visoki plasman.

rodne priče i praznovjerja koja nemaju nikakvu naučnu osnovu.

- Naprotiv, vrane su fascinantne životinje kojima se divi svaki ornitolog na planeti - zaključak je i ovih medijskih istraživanja.

Među razloge za lošu reputaciju zbog koje ljudi ne vole vidjeti vrane u svojoj blizini ovi izvori ubrajaju crnu boju perja, prodorno i iritantno kreštanje, ogromna jata koja znaju zacrniti nebo i hranjenje lešinama, ali se navodi i da se, sa druge strane, slično kao sa crnim mačkama, u nekim dijelovima svijeta smatra da vrane

donose sreću, a neki ljudi ih čak drže kao kućne ljubimce.

Naučnike, tvrdi se u ovim radovima, fascinira sposobnost preživljavanja i prilagođavanja vrana.

„Ako vam se ikada učinilo da vas vrana posmatra, to niste umislili. Vrane pro-

učavaju ljude, znaju kako njihov

svijet funkcioniše i iskorištavaju sve prednosti koje im nudi. U gradovima prate smetljare kako bi došle do hrane. Nevjerovatan podatak je i da su naučile da bacaju orahe jer znaju da će njihova ljuska puknuti pri padu na zemlju, a u pravljenju gnijezda i traženju hrane koriste razne materijale, pa čak i prave korisne alatke“, navodi se u različitim radovima o vranama.

Stručnjaci jednom od najfascinantnijih činjenica o vranama smatraju njihovo pamćenje.

„Vrane mogu naučiti da imitiraju glasanje drugih životinja, ali i ljudske glasove. Dobro im ide rješavanje različitih testova i zagonetki i veoma brzo uče da povezuju različite zvukove i simbole sa hranom. Kako je nedavno otkrilo jedno istraživanje, vrane ne samo da su *zlopamtile*, nego loše stvari koje su se desile jednoj vrani ili mjesto na kojima je nastradala, pamti i nekoliko narednih generacija istog jata, koje će to mjesto zaobilaziti u širokom luku tokom migracije“, podsjeća se u ovim radovima iz 2011.

NERVIRAJU LI IH BALONI?

Autori podsjećaju na ranija istraživanja, koja smo spominjali u prošlom nastavku ovog feljtona, o tome da vrane prepoznaju grupe ljudi i pojedince, čak i dok su pod maskom, te da upozoravaju jedna drugu na potencijalne opasnosti da bi svaka vrana

CORVUS PA JOŠ NEŠTO

Po Wikipediji, vrana (*Corvus corone*) je vrsta unutar roda gavran, a podvrste su joj siva vrana (*C. c. cornix*), crna vrana (*C. c. corone*), *Corvus brachyrhynchos*, *Corvus leucognaphalus*, *Corvus unicolor*, *Corvus bennetti*, *Corvus rhipidurus*, *Corvus meeki*, *Corvus fuscicapillus*, *Corvus woodfordi*, *Corvus boreus*, *Corvus typicus*, *Corvus macrorhynchos*, *Corvus monedula*, *Corvus dauricus*, *Corvus crassirostris*, *Corvus ossifragus*, *Corvus florensis*, *Corvus*

albicollis, čavka (*C. moneduloides* ili *C. monedula*), *Corvus mellori*, *Corvus splendens*, *Corvus tristis*, *Corvus kubaryi*, *Corvus torquatus*, havajska vrana (*C. hawaiiensis*), jamajkanska vrana (*C. jamaicensis*), *Corvus capensis*, *Corvus nasicus*, *Corvus imparatus*, *Corvus palmarum*, gačac (*C. frugilegus*), *Corvus orru*, *Corvus albus*, *Corvus sinaloae*, *Corvus enca*, *Corvus caurinus* i tasmanska vrana (*C. tasmanicus*).

beo, gornji dio je sprijeda savijen prema dolje. Pera repa su ravna, a noge isto crne“, navodi jedan od izvora.

Biolozi bilježe da osim u vrijeme gniježdenja, vrane žive u manjim jatima koja se, naročito u sumrak, okupljaju u velika jata ako imaju zajednička stabla na kojima spavaju.

- U vrijeme parenja - počevši otprilike od marta - okupljaju se u parove koji se odvajaju od jata i zadržavaju se uglavnom u području gniježdenja, dok se istovremeno oblikuju jata ptica koje se ne pare, a čine ih, prije svega, mlade ptice. Poznate su po svom glasnom javljanju zvukom koji zvuči kao promuklo *kreeeh*. Često nastanjuju šume i poljoprivredno zemljište. Neke jedinke žive u gradskim parkovima, ali i vrtovima i dvorištima. Tipični su *hemerofili*. Žive do 13 godina i monogamne su, par u pravilu ostaje za-

ne koje ga obavještavaju šta se u svijetu događa. Kralj *Arthur* se pretvorio u gavrana, grčkom bogu *Apolonu* su bili sveti, u Indiji prate boginju *Kali*, a u kulturi sjevernoameričkih Indijanaca toliko su značajni da se jedno pleme zove Vrane i u njihovim bajkama, za razliku od zapadnoafričkih, imaju pozitivnu ulogu. Gavrani su danas uglavnom negativci i u evropskim mitovima, a smatra se da su to postali nakon pokršćavanja, zbog svog mističnog značenja u ranijim kulturama.

Bh. mediji su, inače, polovinom 2011. godine pokušavali otkriti šta je istina, a šta ne u vjerovanjima da su vrane *glasnici nesreće*, *agresivne*, da često *napadaju ljude*... Povod je bila vijest od 1. juna te godine da je u centru Sarajeva više vrana napalo ženu sa kolicima.

Rezultat te priče svodi se na tvrdnju da vrane jesu *kradljivice*, a da se sve ostalo može *svrstati u na-*

u jatu znala koga treba izbjegavati. I, da...

- Vrane neće napadati ljude bez razloga, a, agresivne postaju, kao i većina životinja, samo kada osjete da su neka članica jata ili mladi u gnijezdu u opasnosti - odgovoreno je na pitanje zašto su u centru Sarajeva nasrnule na ženu.

O kakvoj se potencijalnoj opasnosti tu radilo, nije navedeno, ali se ponešto može pretpostaviti na osnovu iskustava iz Berlina, prezentovanih otprilike u isto vrijeme godinu ranije. Tamo su tokom maja i početkom juna napadi vrana na ljude bili toliko učestali da su gradske vlasti savetovala prolaznicima da izbjegavaju pojedine trotoare, a na pješake koji nisu obraćali pažnju na upozorenje (*Pažnja, agresivne vrane*), doslovno su se obrušavale velike crne i sive ptice.

Direktorica berlinskog gradskog Ureda za prirodu i ekologiju **Regina Grafe** pojašnjava da je maj mjesec u kojem ptici vrana pod budnim okom majki uče da lete.

- Da bi ih zaštitile, one napadaju osobe koje se previše približe njihovim potomcima. Berlinske vrane imaju raspon krila do jednog metra. Obično se radi o lažnim napadima, ali ako ih prolaznici ignorišu, mogu dobiti posjekotine od kljunova i kandži ptica - objasnila je Anja Zorges, iz udruženja za zaštitu prirode Berlina.

E, sad...

Vrane ne napadaju samo kad se brane, one prijetu i zbog hrane, bar u švedskom gradu Eslov, gdje su bili primorani čak da u obdaništima ukinu obavezan sedmični izlet na otvoreno u gradski park.

- Čim iznesemo bilo kakvu hranu jako je teško otjerati price. Uopšte se ne boje, čak ni

ako smo na metar blizine. Ako je neka kutija za ručak ostavljena bez nadzora, doslovce se čerupaju za nju. Gađci, ptice vrlo slične vrani, lete oko glava djece i po njima ispuštaju fekalije. Oduvijek su tu, no situacija se pogoršala. Nitko ih se ne boji, čak ni djeca, ali nije baš ugodno ručati okružen njihovim izmetom. A zabrinuti smo i zbog bolesti poput ptičje gripe ili salmonele - pričala je vaspitačica Gerd Person.

Vrtići su zatražili od gradske vlasti da nešto poduzme, ali su dobili odgovor da se ne misli ništa raditi na smanjenju broja ptica i da na izlete idu negdje drugdje... A mogli su nešto i učiniti. Pokušati, recimo, primijeniti iskustva litvanskog grada Panevezis.

Tamošnji stanovnici godinama su se žalili na neprijatno graktanje i agresivnost vrana, a nakon što uništavanje njihovih gnijezda i postavljanje akustičkih sistema za zastrašivanje nisu pomogli, gradska vlast krenula je u psihološki rat sa pticama. U krošnje drveća postavljeni su plavi i ljubičasti baloni punjeni helijumom....

- Čuo sam od pojedinih stručnjaka da vrane ne vole plavu boju i da im se ne dopada pomjerenje u krošnjama. Zato smo postavili oko 25 balona. Primjetio sam zbunjenost među vrana već prvi dan nakon što smo pokačili balone - rekao je *Frans presu* gradski zvaničnik Ananas Karalevicijus.

(kraj u sljedećem broju)

IZ SVAKOG UGLA I SA SVAKE STRANE
U potrazi za istinom

ajb.tv

ALJAZEERA

OSVRĆEMO SE MI, VJERUJ NIJE MI LAKO

Šta je Bog radio prije stvaranja svijeta?

Onda su njih dva, drug i konobar, počeli filozofirati. Pitali su se otkud energiji energija, je l' se sve u životu sabira a ništa ne oduzima? Istovremeno, ja sam gledao kako lijepe žene prolaze kroz grad. Skontao sam da ne postoje ružne, no postoje osobe koje se tebi ne sviđaju...

PIŠE: Asaf Bečirović

ŠEMSO: U hladu smo. Uživamo. Prolazi izrazito ružna djevojka.

Okrećemo se za njom. Drug veli da sve i kad bi je neko htio oženiti, matičar ne bi dozvolio. Onda smo nastavili laprdati o braku. Onaj drug veli da je brak normalan jedino kad je iz računa.

- Ostali su brakovi, dakle, neuračunljivi!? - pitam ja.

- Jesu! - veli.

Pa objašnjava da svađa u braku uvijek dobro dođe jer te to podsjeti da ste ti i žena zajedno zato što se volite.

Potom je konobar rekao da je uhapšen Šemsudin Mehmedović. Zbog navodnih ratnih zločina. I da je Šemso u jednom od intervjua rekao kako, zbog svojih priča o šefu SIPA-e, očekuje hapšenje.

Sad kad se to i desilo, Šemso u pritvoru traži Kur'an i prostoriju za molitvu.

- Pa, kad je znao da će ga spapunjat, što stalno sa sobom nije nosio Kur'an? - zanimalo me je.

Onda je konobar rekao da je SIPA samovoljno uhapsila Šemso, bez naredbe Tužilaštva.

- Da čovjek ne zna da je šef SIPA demokrata, mogao bi da pomisli da je tiranin! - zaključili smo i zaključak saopštili konobaru.

Konobar je rekao da tako ti je to kad ti SIPA zapuca na vrata.

KAFEZ: Kad smo apsolvirali Šemso i SIPA-u, nastavili smo o braku. Zaključili da bez braka nema ni osnovne ćelije društva. Zato se, je li, oženjeni u braku osjećaju kao na robiji.

Slušajući šta pričamo i raspravljamo, konobar je rekao da kupio je kafez i u njega zatvorio kanarinca. Kaže, pjeva kanarinac k'o lud.

Ja sam rekao da kad ptica pjeva u kafezu, il' ne valja ptica il' je kafez savršen.

Onda je konobar pitao a kakve veze ima brak s kafezom i ticom.

- Jes' oženjen? - pitao sam konobara.

- Nisam! - odgovorio je.

- E, kad se oženiš, samo će ti se kazati! - rekao sam.

Onda su njih dva, drug i konobar, počeli filozofirati.

Pitali su se šta je Bog radio prije stvaranja svijeta, otkud energiji energija, je l' se sve u životu sabira a ništa ne oduzima?

Istovremeno, ja sam gledao kako lijepe žene

Mahnula je i prošla. Mahali smo i mi i ostali.

- Dao bih joj milion dolara za jednu noć! - rekao je konobar.

- Ja bih prođo lanac i po livade! - uključim se u licitaciju.

Drug je rekao da ohladimo, da možemo je imati za 200-300 maraka. Jer Sofija je prvoklasna kurava.

- Kako ba! Znam da je stoposto završila fakultet! - bunio se konobar.

- E, onda je Sofija kurava s fakultetskom diplomom. Školovane kurve su poštena inteligencija - rekao je drug.

SKRIPTA: U neko je doba u naš hlad sjeo i komšija. Fakultetski obrazovan.

Pod miškom je imao nekakvu skriptu. Debelu skriptu.

Pitali smo pa je objasnio da je to pod njegovom miškom Ustav Federacije BiH, da njegovo glancanje, peglanje, finaliziranje slijedi, pa će ga uokviriti u nacrt.

- A kad ga nacrtate, možete ustav dati djeći da ga oboje! - zezao se konobar.

Potom sam ja pitao da li planiraju, kad ga definitivno napišu, ustav dati na ekranizaciju.

Komšija je rekao da nije lijepo zajebljavati se sa tekstom ustava, da se sve to oko ustava radi pod paskom Amerikanaca.

- Ohohoho! - rekli smo mi. - Onda to nije mala zajebljancija!

Komšija je rekao da naravno da nije, da slijedi rasprava, okrugli stolovi.

Mi smo rekli da od svih okruglih stolova najviše volimo švedske. Ali se komšija nije dao zbuniti.

Smanjit će se, rekao je, broj ministara, neće više bit' dvanaest, trinaest vlada, ingerencije će preći na opštine, ima da se ugasi nekoliko kantona.

Tu drug primijeti da sve to neće ići tako lako, da će biti otpora i velike zajebljancije. Pa je pitao šta ako Amerikanci izgube u tom okršaju s našim nacionalistima.

- I bojim se naše pobjede nad Amerikom! - rekao je fakultetski obrazovani komšija. - Naime, ne znam kako se Amerika ponaša kad gubi! ●

prolaze kroz grad. Skontao sam da ne postoje ružne, no postoje osobe koje se tebi ne sviđaju.

- A šta ti misliš otkud energiji energija? - pitao me je konobar.

- Sinak, nije mi do velikih misli! Dovoljne su mi ove male, grešne! - rekao sam.

SOFIJA: Potom smo žalili što su naši juniori rukometaši zijanili od Slovenaca. Nisu iskoristili igrača više kad je trebalo i tako to.

Onda je moj drug pitao a je l' se može u rukometu imati igrač više od protivnika. Ja sam rekao da može, al' samo ako se igra protiv Slovenaca, inače jok!

Taman kad je htio čuditi se, naišla je Sofija. K'o zmaj je. Zna nositi grudi i sve što treba.

/vijestiu7

VIJESTIU

Vijesti na Vašoj strani!

U partnerskim
mrežama
BH Telecoma
ovoga ljeta!

Uštedite uz **najpovoljniji roaming!**

- u **CRNOJ GORI** uz **Telenor Montenegro**
- u **HRVATSKOJ** uz **Vipnet Croatia**
- u **TURSKOJ** uz **Turkcell** ili **Vodafone Turkey**
- u **SLOVENIJI** uz **Si. Mobil Slovenija** i **Telekom Slovenije**
- u **SRBIJI** uz **Telenor RS** i **Vip mobile Srbija**
- u **MAKEDONIJI** uz **Vip operator Macedonia**

PUTUJTE BEZBRIŽNO. BH Mobile je uz Vas u svakom kutku svijeta!

Detaljnije informacije na www.bhtelecom.ba | Dajemo više. BH Telecom

